

Tno'o Ja'vi ja kuu Proverbios

Mixteco del norte de Tlaxiaco [xtn]

tomado de la Santa Biblia
Liga Bíblica Internacional, 2015

Versión electrónica 2023
©Wycliffe Bible Translators, Inc 2023
www.scriptureearth.org

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

- Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.
- Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/mx/>

Tno'o Ja'vi ja kuu Proverbios

1

¹ Ya'a kuu tno'o ja'vi ja ni tee Salomón, seyii
David, rey ñayiu Israel.

² Jiniu'u ja vi kutua'o tno'o ndichi vi naxa vi kaka ndao,
vi naxa vi kunio ja vi ku'un kaji inio jin tno'o ndichi,

³ vi naxa vi kuantu'uo tno'o ja xteku ña ja vi kokuo
in ñayiu ni'nu ini,

te vi kokuo ñayiu ndaa, te vi ka'nde ndao kuechi,
te inuu inuu ni vi sa'o jin in in ñayiu,

⁴ vi nagua ja ñama vi kuni ñayiu tu ka jini naxa vi sa'i,
te vi kaxtno'o nuu suchi kuechi tno'o ndichi vi naxa vi kaka ndai.

⁵ Vi konini ñayiu ndichi, te vi kuni gua'a kai
te ñayiu jinkui'nu ini ni'i tno'o ja xteku ña jin,

⁶ nagua ja junkui'nu ini tno'o ja'vi vi naxa kei ka'an,
vi tno'o vijin ja ka'an in ñayiu ndichi nuu skintna'i tno'o ka'in.

⁷ Nu u' u' ni'nuo Jito'o kuu keja'a ja kuu ndichio.
Te ñayiu vasa, chi skexikoi tno'o ndichi vi tno'o

ja janu ichi ndaa ña.

Tno'o ja xteku ña jin suchi kuechi

⁸ Konini tno'o ja xteku ña tata ron jin ron, vi se'e,
te ma skexiko ron tno'o kaxtno'o nana ron nuu ron,

⁹ chi tno'o vii tno'o va'a yun ndukutu xini ron,
te kokuu na kuinio in chi'i ja ñu'u sukun ron.

¹⁰ Te nuu ja ka kuini ñayiu ka sa'a yika kuechi ja vi
xnda'u ñai jin ron, vi se'e,

te ma kuandetu ron.

¹¹ Te nuu ja vi kachi: “Ne'e, na ki'inkueio,
te na vi kondesi yu'o in ñayiu tu na kuechi,
te na vi ka'ni yu'o jin.

¹² Na vi koko tekua in ñayiu nagua koko ña yau ñaña jin ñayiu,
te na vi koko nio jin nagua koko ña in yau kunu jin ndiyi.

¹³ Te na vi koneva'o ndi'i nuu jakuika,
te na vi chituo ve'o jin ja vi kindeo yun.

¹⁴ Ne'e te kototnuni ron maa ron jin in in rin,

te na vi skayao nagua vi ni'o", vi kachi.

¹⁵ Su ma kuandetu ron ja kaka ron nuu ichi ka
jika ñayiu yun, vi se'e.

Kujioo nuu ichi kue'e ja ka jikai yun,

¹⁶ chi ka jino ndeva'i ja vi sa'i jakue'e,
te ka nuu ini ja vi ka'ni ndiyi.

¹⁷ Chi tu nagua jiniu'u ja jakin in ñunu,
nuu ja na vi kuni tisala.

¹⁸ Chi jakue'e ka sa'a ñayiu yun ndajiokuiin siki mai,
te maa ni mai ka ndaka'ni mai.

¹⁹ Chi saa ka xndi'i ñayiu ka jio'o nagua neva'a inka ñayiu,
chi ja ka jio'i yun, ndaka'ni ña jin mai.

Vi konini ni tno'o ndichi

²⁰ Te kana jaa tno'o ndichi nuu ichi,
vi kana jaa nuu ya'u.

²¹ Kana nuu ka kututu kua'a ñayiu,
vi kana ye'e ñuu nuu ndiukuei ñayiu, te jiña'a:

²² “¿Ndee na kiuu te vi jinkui'nu ini ron ja ka kuu
ron ñayiu tu ka jini nagua kuu,

te ya'a yun ni ja ka sa'a ron?

¿Te ndee na kiuu te vi jinkuiin ron ñayiu kuasun ini,
ja ma vi kokuaku ndee ka ron ñayiu?

¿Te ndee na kiuu te vi jinkuiin ron ñayiu vasa ja ma vi
koskexiko ka ron tno'o ndichi?

²³ Su vi konini tno'o ja kuxeen rin nuu ron,
te tetniuu rin Espíritu rin vi koo jin ron,
te kaxtno'o rin tno'o rin nuu ron.

²⁴ Chi ni kana ña rin, te tu ni ka kuini ron vi konini
ron tno'o ka'an rin.

Ni skaa rin nda'a rin, te tu na in ni chikuenta ña jin rin,

²⁵ chi saa sua'a ni ka skexiko ron ndi'i tno'o ja xteku ña rin,
te tu ni ka janta'u ron ja kuxeen rin nuu ron.

²⁶ Te suni kuaku ndee ña rin jin ron nuu ka tna'a ron tnundo'o,
te sa'a kuasun ña rin nuu vaji ja ka yu'u ndeva'a ron,

²⁷ nuu vaji na kuinio sau tachi ja ka yu'u ron,
te kenta tnundo'o ja vi tna'a ron na kuinio tikacha
ja ndi'i ni ja xnaa

vi nuu vaji tnundo'o vi tno'o suchi ini ja vi tna'a ron.

28 Yun te saa vi kana ron nuu rin, su ma konini
rin tno'o ka ka'an ron.

Te ne'e kuiti vi ndanduku ña ron, su ma vi nuku'un ña ron.

29 Chi ni ka skexiko ron tno'o ndichi,

te tu ni ka kaji ron ja vi koyu'u ni'nu ron Jito'o.

30 Tu ni ka kuini ron vi kuantu'u ron tno'o ja xteku ña rin,
te ni ka skexiko ron tno'o ja kuxeen rin nuu ron,

31 vi nukuntuu maa ron jin nagua ka sa'a ron,

te vi kune'e ini maa ron jin jakue'e ka sa'a ron.

32 Chi maa ñayiu tu jini nagua sa'a yun, ndoñu'u, te
yun kuu nuu kuu maa.

Te ñayiu vasa ja tu jini nagua sa'i, chi skunaa ña jin mai.

33 Su ñayiu nini tno'o ka'an rin, koo mani vi koo sii ini,
te ma koyu'i jin jakue'e.”

Jiniu'u ndeva'a ja vi kunio tno'o ndichi

2

1 Nuu ja kuantu'u ron tno'o ka'an rin, vi se'e,

te tava'a tno'o tatnuni rin ndee ini ndee anu ron,

2 te konini gua'a jin so'o ron tno'o ndichi,

te kune anu ron ja junkui'nu gua'a ini ron,

3 te nuu ja kana ron nuu tno'o ndichi ja taa ja junkui'nu ini ron,

te kana jaa ron nuu tno'o ndaa,

4 te nuu ja nduku ron tno'o yun na kuinio nuu ka

nduku kaa kuu plata,

te skua'a guagua'a ron na kuinio nuu ka skua'a ñayiu

ndenu yiyu'u in jakuika ndeva'a,

5 yun te junkui'nu ini ron ja koyu'u ni'nu ron Jito'o,

saa te nuku'un ron ja kuni gua'a ron ia Dios.

6 Chi maa Jito'o kuu ia taa tno'o ndichi,

te tno'o ja ka'an maa ya kuu nuu vaji ja jinkui'nu

inio vi kuni gua'a kao.

7 Te maa ya kuu ia jiña'a tno'o ndichi nuu ñayiu ndaa,

te jito jini ya ñayiu ka jika ndaa, ja tu na kuechi.

8 Maa ya tava'a ichi chindaa ja ka jika ñayiu ka sa'a ndaa,

te jito jini ya ichi ka jika ñayiu maa ya.

9 Yun te junkui'nu ini ron ja sa'a ndaa ron,

vi kuni ron ndee ja kuu java'a vi ndee ja kuu jakue'e,
vi ja ka'nde ndaa ron kuechi vi ndi'i ichi gua'a.

¹⁰Chi kee tno'o ndichi yun ini anu ron,
te junkuaan ini ron ja junkui'nu gua'a ka ini ron.

¹¹Te ja sa'a ndaa ron koto ña jin ron,
te ja junkui'nu ini ron tava'a ña jin ron.

¹²Te tno'o ndichi skaku ni'nu ña nuu ichi kue'e,
vi nuu ñayiu ka ka'an tno'o ne'e tno'o yichi,

¹³ja ni ka xndendoi ichi ndaa,
nagua ja vi kakai ichi nee.

¹⁴Te ka kusii ini nuu ka sa'i jakue'e
vi ka osii ini jin jakue'e ndeva'a yun.

¹⁵Chi yakua ichi ka jikai,
te ni ka kujioi nuu ichi chindaa.

¹⁶Te suni skaku ni'nu ña tno'o ndichi yun nuu nda'a inka ñasi'i,
ña'a ja tu jini ron, te ka'an ña tno'o luu ndeva'a,

¹⁷ña'a ni xndendoo tee ni ondeka tna'a jin ña
ndee nuu kuechi ña,

te ni ndunaa ini ña tratu ni sa'a ña nuu ia Dios ja
kondeka tna'a ña jin de.

¹⁸Chi tee kua'an jin ña ve'e ña kuu na kuinio ja
kua'an de ja kuu de,

te nuu ja kondikin de ñasi'i yun, te kenta de nuu ka oo ndiyi.

¹⁹Te ndi'i tee kua'ankuei nuu oo ña,

chi ma vi ndajiokuiin uun ka de,

te ni ma vi ndani'i sa'un ka de ichi chindaa ja taa ja vi koteku de.

²⁰Nuu saa, te kokaka ichi ka jika ñayiu gua'a,
te kondikin ron ichi ka jika ñayiu ndaa.

²¹Chi ñayiu ndaa, guaa vi koi nuu ñu'u maa ia Dios,
te ñayiu tu ka sa'a jakue'e, guaa siun ni vi koi nuu ñu'u yun.

²²Su ñayiu kue'e, chi ma vi koo kai nuu ñu'u yun,
chi skunu ña ya jin ñayiu tu ka sa'a gua'a.

Tno'o ndichi taa kua'a javii java'a

3

¹Ma ndunaa ini ron tno'o ni kaxtno'o rin, vi se'e,
te tava'a nuu anu ron tno'o tatnuni rin.

²Chi saa, te koteku ron kuakua'a kuia,
te koo vii koo va'a ron.

³Te ma kujioo janda'u ini ia Dios vi tno'o ndaa ya nuu ron,
te tnaa sukun ron na kuinio in ja ñu'u sukun,
te tee tno'o ya ini anu ron.

⁴Saa te ni'i ron ja chindee chituu ña ia Dios,
te vi ka'an vii vi ka'an va'a ña ñayiu jin ron.

⁵Kukanu ini Jito'o ndi'i ron jin anu ron,
te ma chituu ron maa ron jin ja jinkui'nu ini ron.

⁶Ku'un ini Jito'o nuu ndi'i ichi jika ron,
te maa ya ndasandaa ichi chindaa jika ron.

⁷Ma kokuu ron ñayiu ndichi jin ja ndakani ini maa ron,
koyu'u ni'nu Jito'o, te kujioo nuu jakue'e.

⁸Chi yun kuu tatna gua'a nuu yiki kuñu ron,
nagua ja nduu ndakui ron.

⁹Chiñu'u Jito'o jin ja neva'a ron,
te soko nuu ya jaxtnañu'u ja kee nuu ñunde'i jitu ron.

¹⁰Saa te vi ku'un chitu ndeva'a saka nuu ñu'u ja jitu ron,
te vi sua'a jati nduxi uva nuu ju'ni ron ti.

¹¹Te ma skexiko ron, vi se'e, nuu tnundo'o ja ndakanu
ichi ndaa ña Jito'o,
te ma tunini ron nuu kuxeen ya nuu ron.

¹²Chi tetniuu Jito'o tnundo'o nuu ndakanu ichi ndaa
ña ya jin ñayiu kutoo ya,
nagua sa'a tata nuu kani de se'e de ja kutoo de nuu
ndakanu ichi ndaa de.

¹³Na ta'u na ndetu ñayiu nuku'un tno'o ndichi
vi ñayiu ni'i ja jinkui'nu ini.

¹⁴Chi jagua'a ka kuu ja ni ni'i jin yun, masu jin plata,
te kua'a ka ja ni'i jin yun, masu jin oro vii.

¹⁵Chi ya'u ndeva'a ka ndee tno'o ndichi yun saa yuu vii ndeva'a,
te ni in ja jio'o ron ma kuu skintna'a inuu jin ron.

¹⁶Chi jin nda'a kua'a taa kuakua'a kuia ja koteku ron,
te jin nda'a satni taa jakuika koneva'a ron vi jayiñu'u.

¹⁷Te ndi'i ichi taa kuu ichi junkuaan ndeva'a ini ron.
Te ja kaka ron ichi chindaa kuu ja koo mani ron.

18 Te tno'o ndichi yun kuu in yutnu ja jiña'a ja tekun
 ñayiu ni'i tno'o yun ja koneva'i,
 te na ta'u na ndetu ñayiu ni'i ja koneva'i.

19 Chi jin jandichi maa Jito'o, te ni sa'a ya ñuyiu.
 Te jin ja jinkui'nu ini ya, te ni sa'a yutnu ya andivi.

20 Te jin ja jini ya, te ni sa'a ya ja ni ja'nde tna'a ndute mar,
 te nuu yuyu ndee andivi.

21 Kinuu gua'a tno'o ja sa'a ndaa ron, vi se'e,
 te tava'a tno'o ja ni'nu ini ron.

22 Chi kokuu in ja koxteku anu ron,
 vi in ja ndukutu sukun ron.

23 Yun te kukanu ini ron ichi jika ron,
 te tu na ndee kachi ja'a ron.

24 Te tu nagua koyu'u ron nuu jinkotuu ron,
 chi jinkotuu ron, te sii ini ndeva'a ni kusun ron.

25 Te ma koyu'u ron ja sanaa ni, te tna'a ron tnundo'o,
 chi ni ma koyu'u ron tnundo'o ja kii siki ñayiu kue'e ndeva'a.

26 Chi Jito'o kokuu ia kukanu ini ron,
 te koto ya si'in ron ja ma junkau ron nuu jakue'e.

27 Ma kokuu nde'e ini ron, nuu jikan ñayiu in jandiuxi nuu ron,
 nuu ja neva'a ron ja kuña'a ron.

28 Te ma kuña'a ron nuu tna'a ron: “Kua'an ni
 te kii ni xtnee, te saa na taa san”
 nuu ja neva'a ron vitna nagua kuu ja chituu ron jin.

29 Ni ma nduku ron ja sa'a ron jakue'e siki tna'a ron
 chi kukanu ini ñai jin ron ja yatni ka oo ron jin.

30 Ma koskiti ini tna'a ron jin ni in ñayiu,
 nuu ja masu na jakue'e sa'a ñai jin ron.

31 Ma kokuu kuasun ini ron jin tee yachi ini,
 te ni ma kondikin ron ni in ichi jika de.

32 Chi kukini ini ña Jito'o jin ñayiu kue'e ndeva'a,
 su junkuaan ini ya ja koo in ni ya jin ñayiu ndaa.

33 Te xtau tnia'a Jito'o ñayiu ve'e ñayiu kue'e,
 su sa'a vii sa'a va'a ya ñayiu ve'e ñayiu ndaa.

34 Te kuaku ndee ña Jito'o jin ñayiu ka jaku ndee inka ñayiu,

su ka'an nda'u ka'an kee ya ñayiu sa'a nda'u mai.

³⁵Te vi ni'i ta'u ñayiu ndichi jayiñu'u,
su ñayiu vasa, chi maa ni jakanoo vi tna'i.

Tno'o ndichi ja xteku ña

4

¹Vi konini tno'o ja xteku ña tata ron jin ron, vi se'e,
te vi tanuu tno'o ka'an rin, nagua ja vi jinkui'nu ini ron.

²Chi tno'o gua'a kaxtno'o rin,
te yun guaa ma vi xndendoo ron tno'o ja ka'an rin nuu ron.

³Chi suni in chiluluu ni okuu rin nuu tata rin,
te invaa maa rin ni okutoo ndeva'a nana rin.

⁴Te ni okaxtno'o tata rin nuu rin, te ni okachi de:

“Tnaa tno'o ka'an rin ini anu ron,
te kuantno'o tno'o tatnuni rin, saa te koteku ron.

⁵Nduku tno'o ndichi, vi nduku ja jinkui'nu ini ron,
te ma ndunaa ini ron tno'o ka'an rin, te ni ma kujioo ron.

⁶Ma xndendoo sa'un ron tno'o ndichi, te koto kuni ña jin ron.
Kokutoo, te tava'a ña jin ron.

⁷Te ja kanuu ka kuu tno'o ndichi, te nduku tno'o ndichi yun.

Te jin ndi'i ja ni'i ron ja koneva'a ron, nduku ja
jinkui'nu gua'a ini ron.

⁸Kokutoo tno'o ndichi, te sa'a ka'nu ña jin ron.

Kanu ni'nu, te na sa'a ja koo jayiñu'u nuu ron.

⁹Chi tnaa in ja vii ndeva'a ja ndukutu xini ron,
te taa in ja ni ndukutu vii ndeva'a nuu ron”, ni okachi de.

¹⁰Konini tno'o ka'an rin, vi se'e, te kuantu'u,
nagua ja na kaya kua'a kuia ja koteku ron ñuyiu.

¹¹Chi nuu ichi tno'o ndichi ni janu ichi ña rin,
te ni jani ña rin ja kaka ron nuu ichi ndaa.

¹²Te tu nagua kosa'a tneñu nuu ichi jika ron,
te ni tu nagua kachi ja'a ron nuu jino ron.

¹³Kakuiko gua'a tno'o ja ni ka'an rin nuu ron, te ma siaa ron.
Tava'a gua'a, chi yun kuu ja teku ron.

¹⁴Te ma ki'in ron nuu ichi ka jika ñayiu kue'e,
te ni ma kondikin ron ichi ka jika ñayiu kue'e ndeva'a yun.

¹⁵Xndendoo, ma ya'a ron nuu ichi yun.

Kujioo nuu ichi yun, te kua'an.

16 Chi tu ka kixin ñayiu kue'e yun nuu ja tu na jakue'e ka sa'i.
Te ndee ka skunai ñua'na kusuin nuu ja tu ka ni'i ja
na in junkuei nuu nda'i.

17 Chi xtaa ka jai kuu jakue'e ka sa'i yun,
te vinu ja ka ji'i kuu ja ka kindee ndeva'i.

18 Te ichi ka jika ñayiu ka sa'a ndaa kuu na kuinio nuu
ye'e kuaan kuaan ja jinonta nikandii,
te vi saa vi saa kua'an ye'e guaa ndee jinkona'a
maa ja in kiuu kuu.

19 Su ichi ka jika ñayiu ka sa'a jakue'e kuu na kuinio ñunee,
te ni tu ka jini nagua ka kachi ja'i.

20 Tanuu tno'o ka'an rin, vi se'e,
te konini tno'o ja xteku ña rin.

21 Te ma sa'u nuu ron tno'o ka'an rin,
chi tava'a ndee ini ndee anu ron.

22 Chi suu jiña'a ja ka teku ñayiu ka ndani'i,
vi tatna gua'a kuu nuu ndi'i yiki kuñui.

23 Te siki ndi'i ndatniuu ja ni tava'a ron, koto va'a anu ron,
chi ndee anu ron kana ja teku ron.

24 Xtajioo tno'o kue'e ja ma ka'an yu'u ron,
vi sa'a siin tno'o tno'o ja ma ka'an ñii yu'u ron.

25 Kondia'a ichi nuu ron,
te kinuu nagua oo ichi nuu kua'an ron.

26 Kondia'a gua'a ichi chindaa nuu jika ron,
te ndi'i ichi jika ron na kokuu ichi ndaa.

27 Te ma chixiin ron ni ichi kua'a ni ichi satni,
te kujioo nuu jakue'e.

Vi koto ni maa ni nuu inka ñasi'i

5

1 Tanuu tno'o ndichi ja ka'an rin nuu ron, vi se'e,
te konini tno'o ja jinkui'nu ini rin,

2 nagua ja kuni ron tava'a ron tno'o yun,
te tava'a ron tno'o ndichi.

3 Chi yu'u ña'a skindee yii ña kee tno'o luu ndeva'a
na kuinio nduxi ñuñu,
te vita ndeva'a ka yaa ña saa texe'en.

⁴Su nuu xndi'i ron ja koo ron jin ña, te nduu ugua,
na kuinio yuku ugua,

te xeen na kuinio yuchi kani ja xeen nduu jioo nuu.

⁵Te kua'an maa ña jin si'in ña ichi nuu kuu ña,
te ja jika ña kua'an ndaa ña nuu yau ñaña.

⁶Te tu ndi'ni ña ja kaka ña ichi jiña'a ja tekú ña,
te yakua ichi chindaa ja jika ña, te tu jini ña ndenu ki'in ña.

⁷Te vitna te konini tno'o ka'an rin, vi se'e,
te ma kujioo ron nuu tno'o kaxtno'o rin nuu ron.

⁸Te kujioo nuu ichi jika ña'a yun,
te ni ma kuyatni ron ye'e ve'e oo ña,

⁹nagua ja ma kuña'a ron jandakui ron nuu inka ñasi'i,
ni kuia ja tekú ron nuu ña'a sa'a ja tna'a ron tnundo'o.

¹⁰Chi kana saa ndenuu ini inka ñayiu jin jandakui ron,
te ja ni ni'i ron ja satniuu ron ku'un ve'e inka ñayiu.

¹¹Te sandi'i te konda'i ron ja kondatna'u ini ron
nuu ndi joo ndi joo kua'an yiki kuñu ron mayichi.

¹²Te kachi ron: “¿Naxa ni kuu ja ni skexiko tno'o
ja ni ka kaxtno'o nuo?

Te ni skexiko anuo tno'o ja ni ka xteku ña jion.

¹³Te tu ni oninio tno'o ni ka ka'an tee ni ka kaxtno'o nuo,
te ni tu ni tanuo tno'o ni ka ka'an tee ni ka xteku ña jion.

¹⁴Te vi ja oo ja skunaa ndi'o
ma'ñu ñayiu ñuo vi nuu ka ndututuo”, kachi ron.

¹⁵Su vitna, vi se'e, te ko'o ndute ñu'u nuu poso maa
ron ja kuu ñasi'i maa ron,

vi ndute ja kee nuu poso ron.

¹⁶Te ma kati ron nuu ndute kee ja neva'a ron nuu ichi,
te ni ma kaka ndute yute neva'a ron nuu ya'u.

¹⁷Te na kokuu kuenta maintno'o ni maa ron,
te ma kokuña'a ron nuu inka ñayiu.

¹⁸Na ta'u na ndetu nuu ndute ron,
te kokuu sii ini jin ñasi'i ni jaka tna'a jin ron ndee nuu kuechi ron.

¹⁹Chi kuu ña na kuinio in jitna ja kutoo ndeva'a ron,
axi na kuinio ndiñini ja luu ndeva'a kaa ti.

Te ndi'i ni jichi kondutoo ña ña jin ron,

te ja kutoo ña ña siun ni kokuu sii ini jin ron.

²⁰ ¿Te nau ja koxna'a tna'a ron jin ña'a skindee yii, vi se'e?

¿Te nau ja kokuinee ron sukun nda'a inka ñasi'i ja tu jini ron?

²¹ Chi ndia'a maa Jito'o ichi ka jika teyii,

te yinuu gua'a ya ndi'i ichi ka jika de.

²² Te tee kue'e, chi ndakakuiko ña jakue'e sa'a de yun,

te ndakasi ña yika kuechi sa'a de ja kuu na kuinio in yo'o.

²³ Te kuu de, chi tu ni onini de nuu ni ka ndakanu

ichi ndaa ña jin de,

te junaa de jin kua'a tniuu vasa sa'a de.

Tno'o ja xteku ña naxa sa'o nuu ka'an ni'nuo ja ja'a inka ñayiu

6

¹ Se'e maa rin, nuu ja ni ka'an ni'nu ron ja ja'a

tna'a ron ja kinuu de xu'un,

axi ni kee yu'u ron ja kuiso siki ron ja ja'a in ñayiu tu jini ron,

² te masu vatuka ni sa'a ron,

chi ni tnaa ron xeyu sukun ron jin tno'o ni ka'an ron.

Nuu saa, te ja ni kanakau ron nuu tno'o ni ka'an ron.

³ Su sua'a sa'a ron vitna, vi se'e, te skaku ni'nu ron maa ron,

chi ni kanakau ron nuu nda'a tna'a ron:

Kua'an te ka'an nda'u ka'an kee ron jin de, ja ma kotavi ka ron.

⁴ Ma kusun ini ron,

te ni ma ndatatu nuu ron, guaa ndee kundaa ini ron.

⁵ Skaku ni'nu maa ron na kuinio isu nuu nda'a tee ka ja'ni ti,

axi na kuinio tisala nuu ka kuini ja vi kakuiko ti.

Xteku ña jin ñayiu ku'ndu

⁶ Kua'an te kondia'a ron chioko, vi tee ku'ndu.

Kondia'a naxa ka sa'a ti, te kuu ndichi ron.

⁷ Chi kiti yun, visi tu na tatnuni nuu ti,

ni tu na jito ña jin ti, te ni tu na jito'o ti,

⁸ su ni saa, te ka tava'a ti ja vi kokaa ti nuu ndukuui yutnu,

vi ka ndaxtutu ti ja vi kokaa ti tiempu kei.

⁹ ¿Nasaa ka ore guaa kotuu ron, vi tee ku'ndu?

¿Na ore saa ndakoo ron ja kixin ron?

¹⁰ Su nuu ja ndakani ini ron ja joo ni ka kokusun ron

vi joo ni ka kokusun ndei ron,
 vi joo ni ka ndakanu ndee nda'a ron ja ndatatu ron.
¹¹ Su yun, te sanaa ni kenta ja kunda'u ron na kuinio in kui'na,
 te ja ja'ni ña jin ron na kuinio in tee nee xeen.

Naxa vi ndo'o ñayiu kue'e

¹² In tee kue'e vi in tee sa'a jane'e jayichi
 kuu tee kua'an ndakani tno'o tno'o.
¹³ Te sa'a de seña jin nduchi nuu de, vi jin si'in de,
 vi xnenda'a de.
¹⁴ Te jin jakue'e oo anu de, ndi'i ni jichi ndakani kue'e ini de,
 vi nduku de ja kiti ini.
¹⁵ Te yun guaa sanaa ni kii tnundo'o tna'a de,
 te vi sanaa ni te naa de, te tu na tatna.

Ja skexiko Jito'o

¹⁶ Oo iñu ja skexiko Jito'o
 vi ndee ja kuu uja skexiko ya:
¹⁷ Nduchi nuu ja sa'a teyii maa,
 vi yaa ja ka'an tno'o tno'o,
 vi nda'a ja jati niñi ñayiu tu na kuechi,
¹⁸ vi anu ja ndakani kue'e ini,
 vi si'in ja jino ji'i ja sa'a jakue'e,
¹⁹ vi testiu kue'e ja ka'an tno'o tno'o,
 vi ñayiu nduku ja kiti ini ne'u tna'a kuikion.

Ma chitna'a ni jin inka ñasi'i

²⁰ Tava'a tno'o ja tatnuni tata ron nuu ron, vi se'e,
 te ma xndendoo ron tno'o ja kaxtno'o nana ron nuu ron.
²¹ Tnaa va'a ndee ini ndee anu ron,
 te tnaa na ku'un sukun ron.
²² Te na kondeka ña jin ron nuu ichi jika ron,
 te na koto na kuni ña jin ron nuu kixin ron,
 te nuu ndoto ron, te kondatno'o jin ron.
²³ Chi tno'o ja tatnuni kuu na kuinio lámpara,
 te tno'o ja kaxtno'o kuu ñu'u ja ye'e ni'nu nuu ron,
 te tno'o xeen ja ka xteku ña jin ron kuu ichi ja koteku ron,

- 24 nagua ja tava'a ña jin ron ja ma kanakau ron
 nuu nda'a ñasi'i kue'e,
 vi nuu tno'o luu ndeva'a ja ka'an ña'a skindee yii ña.
- 25 Te ma kojio'o ron jin ndee anu ron ja luu kaa ña,
 ni ma kuandetu ron ja kee nuu ña ña jin ron.
- 26 Chi ja ja'a ña'a xiko maa yun, te ski'in in teyii
 in sava xtaa jaa de,
 te ña'a skindee yii kua'an ña nduku ña anu in tee
 ndee ya'u ndeva'a nuu ia Dios.
- 27 Chi ¿a kuu kanundee in teyii ñu'u tikayi ndika de,
 te ma kai sa'un de?
- 28 ¿Te a kuu kaka in tee siki ñu'u tikayi,
 te ni ma kai si'in de?
- 29 Te suni saa ni kuu jin tee chitna'a jin ñasi'i tna'a kuikin de,
 chi nani kuu tee nitna'a jin ña, te ma ya'a sua'a ni,
 chi tniuya'u de yika kuechi de.
- 30 Te tu na in skexiko ña jin kui'na nuu su'i
 ja ni'i ja ku'un chii nuu kokin.
- 31 Su nuu ja na vi ni'i ña jin nuu su'i yun,
 te kuini ja ndatniuya'ui uja jichi nagua ni su'i,
 visi na ndatniuya'u ndi'i nagua neva'i nuu ve'i.
- 32 Te nase nde'e tu jini tee skindee ñasi'i yun nagua sa'a de,
 chi na in sa'a siun, te xnai mai.
- 33 Chi maa ni ja ni'i tee yun kuu ja vi kani ña jin de,
 te vi kane'e ña, te ma naa sa'un jakanoo de yun.
- 34 Chi tno'o kuiñu yun sa'a ja kiti ndeva'a ini yii ña
 te ma kuaka'nu ini de kiuu ja kani ña de.
- 35 Te ma kuenta'u de nagua vi kuña'a nuu de jin jakue'e
 ja ni ka sa'a ña jin de,
 te ni ma ndusii ini de, visi kuakua'a ja vi skuta'u ña jin de.

Koto ni maa ni jin ña'a skindee yii ña

7

- 1 Kuantno'o tno'o ka'an rin, vi se'e,
 te tava'a tno'o ja tatnuni rin nuu ron.
- 2 Tava'a tno'o tatnuni rin, te koteku ron,
 koto tno'o kaxtno'o rin nagua jito ron tinuu nuu ron.
- 3 Te ku'ni na kindee xinda'a ron,

vi tee ini anu ron.

⁴Te kuña'a nuu tno'o ndichi: “Kua'a rin kuu maa ron”.

Te tno'o ja jinkui'nu inio xnani ron tna'a kuikin ron,

⁵nagua ja na skaku ni'nu ña jin ron nuu nda'a ña'a skindee yii ña vi nuu nda'a inka ñasi'i ja ka'an ña tno'o luu ndeva'a.

⁶Te in jichi oo rin ndee ve'e rin,

te ndia'a rin nuu ventana rin.

⁷Te ni ndia'a rin ne'u suchi vasa,

te ne'u suchi kuechi yun ni jini rin in suchi kuechi

ja tu jinkui'nu sa'un ini nagua sa'i.

⁸Ni ya'i ichi yun, te ni kentai in skina,

te ni tuku ni kua'in ichi nuu oo ve'e ñasi'i ja skindee yii ña

⁹nuu ja mañini sa'un yun. Te nuu ni kunee,

te vi sua'a ni ka tuu tnui kua'in ne'u ñunee yun.

¹⁰Te vi sanaa ni, te ni kenta ñasi'i yun, ni nutna'a ña jin,

te ni'nu ña sa'un ka ni'nu ña'a ka xiko maa, te sa'a

jani ndeva'a ini ña.

¹¹Chi in ña'a lati ndeva'a ja tu jini jakanoo kuu ña

te tu kuu ja koo titi'i ña ve'e ña.

¹²Te sava jichi oo ña nuu ichi, te sava ka jichi oo ña nuu ya'u,

te ndi'i ni skina oo ña, ndetu ña na ndee tee ya'a yun.

¹³Te ni kakuiko ña suchi kuechi yun, te ni chitu ña nui,

te vi ni ja tu kukanoo ña, te jiña'a ña nui:

¹⁴“Ni kee yu'u rin ja soko rin nuu ia Dios ja ndumani rin jin ya,

te vitna kuu kiuu ni skunkuu rin ja ni kee yu'u rin.

Te yun guaa oo kua'a ja vi kao ve'e rin.

¹⁵Yun guaa ni kee rin ja manditna'a ña rin,

chi ni ndioo ndeva'a ini rin ja ndakuni ña rin jin ron,

te ni nuku'un ña rin.

¹⁶Chi ja ni ndakin va'a rin in sa'un vii ndeva'a

ja kuu lino ja vaji ndee Egipto nuu jito rin.

¹⁷Te ja ni joso rin tatna xiko nuu jito rin,

tatna ja kuu mirra vi áloes vi canela.

¹⁸Ne'e na vi sa'a sii inio jin yiki kuño guaa ndee

na vi ndenuu inio,

na vi kusii vi kuvatu inio guaa ndee na tuu inka kiuu.

¹⁹Chi tu na yii rin oo ve'e rin,

chi ni kee de kua'an de inka ñuu jika.

²⁰Te ni ki'in de itni nuu ñu'u xu'un kua'an jin de,
te guaa ndee kiuu ja ndachitu yoo andivi, saa ndajaa de”,
jiña'a ña.

²¹Te jin tno'o luu ndeva'a ja ni ka'an ña
vi ja ni kuu yuchi yu'u ña,
te ni kundee ña ja ni jino ini.

²²Te vi nuu saa ni jata ndikin jin ña,
na kuinio in isndiki ja kua'an ti nuu kuu ti,
axi na kuinio in isu ja kanakau ti nuu nda'a tee ka jika yuku ti,
²³guaa ndee na kunjino in yutnu ndugua ndee anu ti,
axi na kuinio in tisala ja kanakau ti nuu ñunu,
te ni tu jini ti ja yun kuu ti.

²⁴Vitna te konini, vi se'e,
ku'un ini ku'un anu tno'o ka'an rin.

²⁵Ma kaka ron nuu ichi jika ña'a yun,
te ni ma ndoñu'u ron nuu ichi chindaa ja jika ña.

²⁶Chi ja kuu kua'a tee ka tuji ja ja'a ña,
te ja ni kuu kua'a ndeva'a tee ka ji'i ja ja'a ña.

²⁷Chi ve'e ña kuu ichi ja jaka ña nuu yau ñaña,
ja kua'an ndaa kuiti nuu ka oo ndiyi.

Kana ña tno'o ndichi

8

¹Kana ña tno'o ndichi,
vi ka'an jaa tno'o ja jinkui'nu ini.

²Junkuiin ndee sukun xtuu yuku
vi ndetu ña nuu nukuntna'a ichi,

³te kana yatni ye'e nuu ndiukuei ñayiu ñuu,
te jiña'a:

⁴“Nuu maa ron ja ka kuu ron teyii, kana rin,
vi ka'an rin nuu ndi'i ñayiu.

⁵Roon ja tu ka jini ron naxa vi sa'a ron,
vi kutua'a ja vi jinkui'nu ini ron.

Te roon ñayiu vasa, vi kutua'a ja vi kui'nu ini ron
nagua ka sa'a ron.

⁶Vi konini, chi ka'an rin tno'o kanuu ndeva'a,
te kaxtno'o rin tno'o ndaa.

⁷Te tno'o ka'an rin ya'a kuu tno'o ndaa,
chi tu junkuaan sa'un ini rin ja ka'an rin tno'o tno'o.

⁸Chi ndi'i tno'o ja ka'an rin kuu tno'o ndaa,
te tu na tno'o kue'e ni tno'o yakua ka'an rin.

⁹Chi ndi'i kuu tno'o ndaa nuu ñayiu jinkui'nu ini,
te ka'an kaji nuu ñayiu ni'i tno'o ndichi.

¹⁰Vi kuenta'u tno'o kaxtno'o rin nuu tniuu ja vi
kuanta'u ron plata,
te vi nduku ja vi jinkui'nu ini ron nuu tniuu ja vi
nduku ron oro vii ndeva'a.”

¹¹Chi ja gua'a ndeva'a ka kuu tno'o ndichi saa yuu vii,
te ndi'i ja ka jio'o ñayiu ma kuu vi skintna'a inuu jin.

¹²“Maa rin kuu tno'o ndichi, te in ni ka oo rin jin tno'o ni'nu ini,
te neva'a rin tno'o jinkui'nu ini vi tno'o ja janu ichi ndaa ña.

¹³Te ja yu'u ni'nuo Jito'o kuu ja skexiko jakue'e,
te ru'un, chi skexiko rin tno'o teyii vi tno'o ni'i
vi ichi kue'e vi tno'o ne'e.

¹⁴Kuenta maa rin kuu tno'o xteku ña, vi tno'o ni'nu gua'a ini.
Maa rin kuu tno'o ja jinkui'nu ini, te kuenta maa
rin kuu tniuu ka'nu.

¹⁵Te ndee jañu'u ka maa rin, te ka tatnuni tee ka kuu rey,
vi ka sa'a ndaa tee ka tatnuni nuu ka sa'a de in in ley.

¹⁶Te suni ndee jañu'u ka maa rin, te ka oo tee ka netniuu,
vi ndi'i tee ka tatnuni ja ka sa'a ndaa de kuechi ñuyiu.

¹⁷Te kutoo rin na in kutoo ña jin rin,
te na in ja vi ni ini ni anui ndanduku ñai jin rin, te ndani'i ñai.

¹⁸Nuu maa rin ka oo jakuika vi jayiñu'u,
vi ja vi koneva'a ñayiu nikuii nikani, vi ja vi koo va'i.

¹⁹Te jagua'a ka kuu ja jiña'a ru'un, masu oro nino'o,
te kua'a ka ja kee nuu ja jiña'a rin, masu nuu kaa kuu plata.

²⁰Jika rin nuu ichi ndaa,
vi nuu ichi chindaa ja ndeka ndaa ña,

²¹nagua ja sa'a kuika rin ñayiu ka kutoo ña,
saa te chitu rin ve'i jin ja vi koneva'i.

²²Maa Jito'o ni sa'a ña jin rin ndee jaxtnañu'u,

ndee ama kuiti ka ja keja'a ya jin tniuu sa'a ya ndee janana'a yun.

²³Te ni sa'a ña ya ndee jaxtnañu'u ja oo rin nikuii nikani,
ama ka ja jinkoo ñuyiu.

²⁴Ama ka ja vi jinkoo ndute mar, vi ja vi ta'u kua'a nuu ndute,
te ja oo rin.

²⁵Ja oo rin ama ka ja vi jinkoo yuku,
vi ja vi jinkoo tinduu,

²⁶ama ka ja sa'a ya ñu'u vi ja oo nui,
te ni ñuyaka ñu'u ja ni sa'a ya ñuyiu, chia'an ka ja koo.

²⁷Te nuu ni sa'a ya andivi vi nuu ni sa'a siin ya
ñu'u jin nuu ndute mar,

te yun ja oo rin.

²⁸Te nuu ni sa'a ya viko ja oo andivi
vi nuu ni ndachituu gua'a ya nuu kee ndute ja oo ka'a mar,
te yun oo rin.

²⁹Te nuu ni tatnuni ya nuu ndute ja ma kee de ki'in de,
nagua ni chikua'a ya ja koo de nuu ni jani ya naxa koo ñu'u,

³⁰te yun oo rin jin ya, ka'an rin ja oo gua'a tniuu sa'a ya,
te in kiuu in kiuu kusii ini ya ja oo rin jin ya.

Te ndi'i ni jichi jinkuaan ini rin ja koo rin jin ya.

³¹Te kusii ini rin ja jiondita rin nuu ñuyiu ni sa'a ya,
vi junkuaan ndeva'a ini rin jin ñayiu ni sa'a ia Dios."

³²'Vitna, vi se'e, te vi konini,
chi na ta'u na ndetu ñayiu ka jika nuu ichi jika rin.

³³Vi konini tno'o kaxtno'o rin,
ma vi skexiko ron, te vi kuu ndichi ron.

³⁴Chi na ta'u na ndetu ñayiu nini tno'o ka'an rin,
te in kiuu in kiuu oo tua'i ye'e rin ndetu ñai.

³⁵Chi na in nuku'un ña jin rin, te ni'i ja kotekui,
vi ni'i ja chindee chituu ña Jito'o jin.

³⁶Su na in skexiko ña jin rin, te sa'a kue'i mai,
chi ndi'i ñayiu ja ka skexiko ña, te ka kutoi ja vi kui."

Kana ña tno'o ndichi vi tno'o vasa

9

¹Ni sa'a tno'o ndichi in ve'e maa,
te ni ndaskutu vii uja si'in ndee.

²Ni ja'ni kiti ja sa'a in viko,

te ni sava'a vinu,

vi ni ndasa'a tua'a nuu vi kaa xtaa.

³Yun te ni tetniuu suchi si'i ja ka jinokuechi nuu
ndee nuu sukun ka ñuu yun

ja ka kana jai.

⁴Te ka jiña'i: "Maa ni ja tu ka jini ni naxa vi sa'a
ni, ne'ekuei ni ya'a".

Te nuu ñayiu tu ka jinkui'nu ini, ka jiña'i:

⁵"Ne'ekuei ni te vi kaa ni xtaa,

te vi ko'o ni vinu ja ni sava'a san.

⁶Vi xndendoo ni ja tu ka jini tu ka kuu ni jian, te vi koteku ni.
Vi kaka ni ichi ja vi jinkui'nu ini ni", ka jiña'i.

⁷Te na in ndakanu ichi ndaa ña jin ñayiu sa'a
kuasun jin inka ñayiu,

te ni'i ja vi kane'e ña jin.

Te na in kuxeen nuu ñayiu sa'a jakue'e,

te ni'i ja vi skexiko ña jin.

⁸Ma kuxeen ron nuu ñayiu kuasun ini, nagua ja
ma skexiko ñai jin ron,

su kuxeen nuu ñayiu ndichi, te koka'an too ñai jin ron.

⁹Kanu ichi ñayiu ndichi, te na kuu ndichi ka mai,

te kaxtno'o nuu ñayiu ndaa, te na kuni gua'a ka mai.

¹⁰Chi jayu'u ni'nuo Jito'o kuu nuu keja'a ja kuu ndichio,
te ja jinio ja ia ii kuu Dios, kuu ja jinkui'nu inio.

¹¹Chi jin ma'ñu sagua maa rin ja kuu rin tno'o ndichi,
te koo ron kua'a ka kiuu,

vi ndakaya ka kuia ja koteku ron.

¹²Te nuu ja ndichi ron, te tno'o ndichi yun chituu ña jin maa ron,
su nuu ja sa'a kuasun ron jin inka ñayiu, te tniuya'u

maa ron jin ja sa'a ron yun.

¹³Te tno'o vasa kuu na kuinio in ñasi'i ja kana
kua'an kana vaa ña,

in ña'a tu jini nagua kuu, vi tu jini sa'un ña nagua sa'a ña.

¹⁴Te junkoo ña in nuu tei yuye'e ña,

in nuu sukun ka maa ñuu yun.

¹⁵Te kana ña jin tee ka jika ichi yun,

ja ka jika de ichi maa de.

¹⁶Te jiña'a ña: “Maa ni ja ka kuu ni tee tu ka jini naxa vi sa'a, ne'ekuei ni ya'a”.

Te nuu tee ja tu ka jinkui'nu ini, jiña'a ña:

¹⁷“Vixin ndia ji'i ndute ja su'o,

te asin ndia jaa xtaa ja jaa yu'o”, jiña'a ña.

¹⁸Su tu ka jini de ja yun ka oo ndiyi,

te tee ja ni kiukuei nuu oo ña'a yun

ka oo de ndee nuu kunu ka nuu andeya.

Tno'o ja'vi ja ni ka'an Salomón

10 ¹Ya'a kuu tno'o ja'vi ja ni ka'an Salomón:
Se'e ndichi, chi jiña'i jasii ini nuu tatai,

su se'e vasa jiña'i tno'o suchi ini nuu nanai.

²Ja kuika neva'a ñayiu jin tniuu kue'e ja sa'i,

chi tu nagua jiniu'u nui.

Su tniuu ndaa ja sa'a ñayiu,

skaku ni'nu ña jin ja ma kui.

³Ma kuandetú Jito'o ja vi tna'a ñayiu ndaa tnundo'o soko,

te tu jandetú ya ja vi ni'i ñayiu kue'e nagua ka ndioo ini.

⁴Na ñayiu kuu ku'ndu ja satniui, te kuu nda'ui.

Su na ñayiu kuyu ja satniui, te kuu kuikai.

⁵Te ñayiu ndaxtutu ja kee nuu ñunde'i yoo kei, kui ñayiu ndichi.

Su ñayiu kixin yoo kei yun, kui ñayiu ña kanoo.

⁶Vii ndeva'a chindee chituu ña ia Dios jin ñayiu ndaa.

Su ñayiu kue'e, chi tayu'u tno'i tniuu xeen ndeva'a ja sa'i.

⁷Ja ka ndaka'an ña jin ñayiu ndaa kuu in javii java'a.

Su ja teku tno'o ñayiu kue'e, chi ñama ka naa ini.

⁸Janta'u ñayiu ndichi ini anu tno'o ja ka tatnuni nui.

Su ñayiu vasa ja nani guaa ka'an, chi kua'in ja nai.

⁹Te ñayiu ndaa, chi tu nagua yu'i.

Su na ñayiu jika ichi kue'e, te ndatui jin jakue'e sa'i.

¹⁰Te na ñayiu ndakuene jin nduchi nui, te ndukui tno'o suchi ini.

Te ñayiu vasa ja nani guaa ka'an, chi kua'in ja nai.

¹¹Tno'o ka'an ñayiu ndaa kuu ja taa ja kotekuo.

Su ñayiu kue'e, chi tayu'u tno'i tniuu xeen ndeva'a ja sa'i.

¹²Ja ka ka'an u'u tna'a ñayiu sa'a ja ka jaxin tna'i.

Su ja ka ka'an too tna'a ñayiu sa'a ja ka jaka'nu ini
ndi'i jakue'e ni ka sa'a ña jin.

¹³ Yu'u ñayiu jinkui'nu ini oo tno'o ndichi.

Te yata ñayiu vasa jino in karroti.

¹⁴ Ka tava'a ñayiu ndichi tno'o ja ni ka jinkui'nu ini.

Su tno'o ka'an ñayiu vasa kuu ja sa'a ja oo yatni ja nai.

¹⁵ Te jakuika ja neva'a ñayiu kuika kuu ja ndesi gua'a ñui.

Te ja skunaa ña jin ñayiu nda'u kuu ja kunda'ui.

¹⁶ Ya'u ja ni'i ñayiu ndaa kuu ja kotekui.

Su ja ni'i ñayiu kue'e kuu ja tniuya'ui yika kuechi.

¹⁷ Na in tava'a tno'o ja xteku ña jin, te kua'in ichi ja kotekui.

Su ñayiu skexiko ja ka ndakanu ichi ndaa ña jin, te ndoñu'i.

¹⁸ Ñayiu tno'o, chi tayu'u tno'i ja ka'an u'ui inka ñayiu.

Te ñayiu ka'an siki inka ñayiu kui in ñayiu vasa.

¹⁹ Nu ka'an ñayiu kuakua'a tno'o, te kua'a tno'o kue'e ka'in.

Su ñayiu ja'nu ni'nu tno'o ka'in kuu ñayiu ndichi.

²⁰ Kaa vii ndeva'a ja kuu plata kuu tno'o ka'an ñayiu ndaa.

Su anu ñayiu kue'e, chi tu nagua jiniu'u sa'un.

²¹ Tno'o ja ka'an ñayiu ndaa kuu tno'o ndee ini ja
ndakuña'i nuu kua'a ñayiu.

Su ñayiu vasa ka ji'i mai, chi tu ka jinkui'nu ini.

²² Javii java'a ja taa Jito'o kuu ja sa'a kuika ña,
te tu tetniuu ya jin tno'o suchi ini.

²³ Ñayiu vasa, chi kusii ini nuu sa'i jakue'e.

Su ñayiu ndichi, chi kusii ini jin ja jinkui'nu ini.

²⁴ Nagua yu'u maa ñayiu kue'e yun, te yun kii siki.

Su ñayiu ndaa, chi vi ni'i nagua ka ndioo ini.

²⁵ Nagua ya'a in tikacha, saa vi naa ñayiu kue'e.

Su ñayiu ndaa, chi vi koyutnu nikuii nikani.

²⁶ Ñayiu ku'ndu, chi kui na kuinio vinagre ja kunjino nuu no'o
axi na kuinio ñua'a ja jatu nuu tee tetniuu ña jin.

²⁷ Ja yu'u ni'nuo Jito'o ndaskaya kua'a ka kiuu ja kotekuo.

Su kindee kuia ja vi koteku ñayiu kue'e.

²⁸ Ja ka ndetu ka'nu ñayiu ndaa kuu ja vi kokuu sii ini.

Su ja ka ndetu ka'nu ñayiu kue'e, chi ma kenta ja vi ni'i.

²⁹ Maa Jito'o jito jini ña jin ñayiu ka sa'a ndaa ja ka jika ichi ya.

Su xnaa ña ya jin ñayiu ka sa'a jakue'e.

³⁰ Ñayiu ndaa, chi ma vi xtajioo sa'un ña jin.

Su ñayiu kue'e, chi ma vi koi nuu ñu'u ya.

³¹Ñayiu ndaa, chi ka'in nino'o tno'o ndichi.

Su ma kuandetu ia Dios ja ka'an ñayiu kue'e.

³²Ñayiu ndaa, chi jini ka'in tno'o ja junkuaan inio.

Su ñayiu kue'e, chi maa ni tno'o kue'e ka'in.

11 ¹Skexiko Jito'o nuu tu ka chikua'a ndaa ñayiu ka xiko,
su junkuaan ini ya nuu ka chikua'a ndaa ñayiu.

²Nuu vaji tno'o teyii, te suni yun vaji tno'o kanoo.

Su oo tno'o ndichi jin ñayiu ka sa'a nda'u mai.

³Tniuu ndaa ja ka sa'a ñayiu ndaa kuu ja ndeka ndaa kuiti ña jin.

Su yika kuechi ja ka sa'a ñayiu kue'e yun xnaa ña jin.

⁴Tu nagua jiniu'u ja kokuo ñayiu kuika kiuu ja
sandaa ia Dios kuechi.

Su tniuu ndaa ja ka sa'o skaku ni'nu ña ja ma vi kuo.

⁵Tniuu ndaa ja ka sa'a ñayiu ndaa kuu ja ndakanu ichi ndaa ña.

Su ñayiu kue'e, chi junkuei nuu jakue'e ka sa'a mai yun.

⁶Tniuu ndaa ja ka sa'a ñayiu ndaa yun kuu ja skaku ni'nu ña jin.

Su ñayiu ka sa'a yika kuechi, chi ka ndesi mai jin ja ka ndioo ini.

⁷Te nuu ji'i ñayiu kue'e yun, te naa ja ndetu ka'nui,
vi naa ja ni ondioo ini ja kentai koneva'i.

⁸Su ñayiu ndaa, chi skaku ni'nu ña ia Dios nuu tnundo'o tna'i,
te ñayiu kue'e yun, ndatna'a tnundo'o nuu tniui.

⁹Te tno'o ka'an ñayiu kue'e yun, sa'a ja skunaa
ña jin tna'a kuikin.

Su ñayiu ndaa, chi kaku ni'nui jin tno'o ndichi ja jini.

¹⁰Nuu kee vii kee va'a ñayiu ndaa, te ka kusii ini ñayiu ñuu.

Su nuu ka ji'i ñayiu kue'e, te ka kanai ja ka kusii ndeva'a ini.

¹¹Jin javii java'a ja ka ni'i ñayiu ndaa yun sa'a ja kuu ka'nu ñui.

Su jin tno'o ka ka'an ñayiu kue'e xnaa ñuu yun.

¹²Ñayiu ja tu jinkui'nu ini, chi skexikoi tna'a kuikin.

Su ñayiu jinkui'nu ini, chi jasi yu'i.

¹³Ñayiu jika jin kuentu, chi ndi'i ni tno'o ndakani.

Su ñayiu kukanu inio, chi ndi'i ni tno'o tava'i nuu anui.

¹⁴Nuu ja tu na in tee xteku gua'a in ñuu, te skunaa.

Su nuu ka oo kua'a tee ka xteku ña, te kee gua'a ñuu yun.

¹⁵Ñayiu ka'an ni'nu ja'a ñayiu inka ñuu ja kinui
xu'un, chi tna'i tnundo'o.

Su ñayiu tu kuini ja ka'an ni'nu ja'a inka ñayiu, te osii ini.

¹⁶Ñasi'i gua'a, chi ni'i ña jayiñu'u.

Su tee inu xeen, chi maa ni jakuika ka ni'i de.

¹⁷Te tee kunda'u ini inka ñayiu, te suni sa'a de java'a maa de.

Su tee sa'a jakue'e inka ñayiu, chi suni ndasa'a kue'e de maa de.

¹⁸Ñayiu kue'e ni'i in ya'u ja xnda'u ña jin.

Su ñayiu sa'a ndaa, chi ni'i ya'u ndaa ndijai.

¹⁹Na ñayiu sa'a ndaa, te ni'i ja kotekui.

Su ñayiu ndikin jakue'e, te kua'in ja kui.

²⁰Skexiko Jito'o ñayiu anu kue'e,

su junkuaan ini ya ñayiu ka jika ndaa.

²¹Jandaa ndija ja vi tniuya'u ñayiu kue'e yun ja ka sa'i.

Su vi kaku ni'nu tatatno'o ñayiu ndaa.

²²Na kuinio xe'e kuu oro ja yi'i kutu kuchi,

saa kuu ñasi'i vii ndeva'a ja tu kukanoo ña nagua sa'a ña.

²³Ja ka ndioo ini ñayiu ndaa kuu maa ni ja kee gua'a.

Su ja ka ndetu ñayiu kue'e kuu ja kiti ini.

²⁴Ka oo sava ñayiu gua'a ja ka jiña'a kua'i,

te vi'i ka ka ndani'i saa nagua ka jiña'i.

Su sava ñayiu, chi saa sua'a ka tava'i ja vi kuña'i,

saa te ka nduu nda'u kai.

²⁵Na ñayiu va'a ini, te jinkoo va'a kai,

te na ñayiu jiña'a, te suni ndani'i kai.

²⁶Na in sa'a jajin triu, te ka xtau tnia'a ña ñayiu jin.

Su na in xiko, te ka ka'an vii ka ka'an va'a ñayiu jin.

²⁷Na in vi ni ini ni anui ndukui java'a, te ni'i jayiñu'u.

Su na in nduku jakue'e, te jakue'e yun kii siki.

²⁸Na in kukanu ini ja kuika neva'i, te nai na kuinio

nda'a yuku yichi.

Su ñayiu ndaa, chi vi nduu jai na kuinio nda'a yutnu.

²⁹Na in sa'a ja oo tnundo'o nuu ñayiu ve'i, te tu

sa'un ka nagua kendoo.

Te ñayiu vasa, chi kokunukuechi nuu ñayiu ndichi.

³⁰Te tniuu ja sa'a ñayiu ndaa kuu na kuinio in yutnu

ja jiña'a ja teku ñayiu.

Te ñayiu ndichi kuu ñayiu ndatau sava ka ñayiu nuu jakue'e.

³¹Chi ja ndaa ja ka ni'i ya'u ñayiu ndaa nuu ñuyiu ya'a,

te vi'i ka kokuu jin ñayiu kue'e vi ñayiu ka sa'a yika kuechi.

- 12** ¹Na in kutoo tno'o ja ka xteku ña jin, te kutoi tno'o ndichi.
 Su na in skexiko tno'o ja ka kuxeen nui, te kui in ñayiu vasa.
- ²Ñayiu gua'a, chi janta'u ña Jito'o jin.
 Su tetniuu ya tnundo'o tna'a ñayiu ndakani kue'e ini.
- ³Tu na in kuu koyutnu jin ma'ñu sagua jakue'e sa'i.
 Su ñayiu ndaa, chi ka oyutnu yo'i, te tu na in skanda ña jin.
- ⁴Ñasi'i gua'a ndeva'a kuu ña na kuinio in ita ja ni
 ndukutu vii xini yii ña.
 Su ñasi'i kue'e, chi kuu ña na kuinio in kue'e ja xte'i yiki yii ña.
- ⁵Ka ndakani va'a ini ñayiu ndaa.
 Su tno'o ja ka xteku ña ñayiu kue'e kuu ja ka xnda'u ñai.
- ⁶Tno'o ka ka'an ñayiu kue'e yun kuu na kuinio ja ka ja'ni ndiyi.
 Su tno'o ja ka ka'an ñayiu ndaa kuu ja skaku ña nuu jakue'e.
- ⁷Xnaa ña ia Dios jin ñayiu kue'e, te ma vi koo sa'un kai.
 Su ñayiu ve'e ñayiu ndaa, chi siun ni vi koyutnu.
- ⁸Vi ka'an va'a ña ñayiu jin tee ndichi.
 Su vi skexiko ñai jin tee ndakani kue'e ini.
- ⁹Gua'a ka ndee in tee nda'u ja ka skexiko ña jin de, su
 oo in ñayiu jinokuechi nuu de,
 saa in tee sa'a ka'nu maa de, su ja'ni ña ja kaa de.
- ¹⁰Jito gua'a ñayiu ndaa kiti ja na koo va'a ti.
 Su ñayiu kue'e, chi tu kunda'u ndaa ini ti.
- ¹¹Ñayiu jitu nuu ñunde'i, chi vi sua'a kendoo sagua ja kai.
 Su ñayiu ya'a yun ni ja ndakani ini, kuu ñayiu tu jinkui'nu ini.
- ¹²Ja ka ndioo ini ñayiu ka sa'a jakue'e kuu ja ka
 ndesi mai nuu jakue'e yun.
 Su ñayiu ndaa kuu na kuinio in yo'o yutnu ja yituu
 gua'a ña, te tu ndonso tnu.
- ¹³Kanakau maa ñayiu sa'a jakue'e yun nuu tno'o tno'o ja ka'in.
 Su ñayiu ndaa, chi kaku ni'nui nuu tnundo'o.
- ¹⁴Vi ni'i in in maa ñayiu jagua'a na kuu na kuu na tno'o ka ka'in,
 te vi junku'un ya'ui na kuu na kuu na tniuu ka sa'i.
- ¹⁵Ñayiu vasa, chi ndakani ini ja oo gua'a ndi'i ja sa'i.
 Su ñayiu ndichi, chi nini tno'o ja ka xteku ña jin.
- ¹⁶Ñama xne'e ñayiu vasa mai ja kiti ini.
 Su ñayiu ni'nu ini, chi tu sa'i kuenta ja ka kane'e ña jin.
- ¹⁷Na in ka'an ndaa, te ka'in nagua kuu ndija.
 Su testiu tno'o, chi xnda'u ña.

- 18 Tno'o ja ka ka'an sava ñayiu nuu tu ka ndakani gua'a ini,
xtuji inka ñayiu na kuinio in yuchi kani.
Su tno'o ka ka'an ñayiu ndichi kuu na kuinio tatna ja ndasa'a ña.
- 19 Na in ka'an ndaa, te koi nikuii nikani.
Su na in ka'an tno'o tno'o, te nunuu ni koi.
- 20 Nino'o tno'o tno'o oo ini anu ñayiu ka ndakani kue'e ini.
Su tno'o sii ini oo ini anu ñayiu ka nduku ja vi koo mani.
- 21 Ni in jakue'e ma kii siki ñayiu ndaa.
Su koo kua'a ndeva'a jakue'e siki ñayiu sa'a jakue'e.
- 22 Skexiko ña Jito'o jin ñayiu ka'an tno'o tno'o.
Su kusii ini ya jin ñayiu ka sa'a ndaa.
- 23 Tee ni'nu ini, chi tu xne'e de nagua jini de.
Su tee vasa, chi xne'e ndi'i de tno'o tu jiniu'u ja ka'an de.
- 24 Ñayiu kuyu ja satniui, chi sui kotatnuni.
Su ñayiu ku'ndu, chi vi kotatnuni nui ja kosatniuu ndei.
- 25 Tno'o suchi ini ja oo ini anu ñayiu skuita ña jin.
Su in tno'o vii tno'o va'a ndasa'a sii ini ña jin.
- 26 Ñayiu ndaa kui taniñu ja ka ndikin ña tna'a kuikin.
Su ichi ja ka jika ñayiu kue'e jaka ña ja vi nai.
- 27 Ñayiu ku'ndu, chi ni tu chio'i kiti ni ja'ni.
Su ñayiu kuyu, chi ni'i kua'i ja kuu kuikai.
- 28 Ichi tno'o ndaa jaka ña ja vi kotekuo,
te nuu ichi yun, chi ma vi kuo.

- 13** ¹ Se'e ndichi, chi janta'ui tno'o ja xteku ña tatai.
Su suchi kuasun ini, chi tu nini nuu ka kuxeen nui.
- ² Vi ni'i maa ñayiu in jagua'a na kuu na kuu na tno'o ka ka'in.
Su ñayiu ja xtuu inka ñayiu, chi ka ndioo ini nino'o
tno'o xeen ja kaxin tna'i.
- ³ Na in ja'nu ni'nu tno'o ka'in, te jitoi mai ja kotekui.
Su na in ka'an kuakua'a, te maa ni mai skunai mai.
- ⁴ Ñayiu ku'ndu, chi ndioo ini ja koneva'i, su tu nagua ni'i.
Su ñayiu kuyu ja satniui, chi ni'i ja jinkoneva'i.
- ⁵ Ñayiu ndaa, chi skexikoi tno'o tno'o.
Su ñayiu kue'e, chi sa'i ja tu jiniu'u ja taa jakanoo.
- ⁶ Tava'a ña tniuu ndaa jin ñayiu jika nuu ichi ndaa,
su xnaa ña jakue'e jin ñayiu ka sa'a yika kuechi.
- ⁷ Ka oo sava ñayiu ka sa'i ja ñayiu kuika ka kui, te
tu sa'un nagua ka neva'i.

Su ka oo sava ñayiu ka sa'a nda'u ni, te ka neva'a kua'i jakuika.

⁸ Jin ja neva'a ñayiu kuika yun tniuya'ui ja skaku ni'nu ña jin.

Su ñayiu kunda'u, chi ni tu na in skoto ioo ña jin.

⁹ Ñayiu ndaa, chi ka kui na kuinio in ñu'u ja ye'e ni'nu.

Su ñayiu kue'e, chi ka kui na kuinio in ñu'u ja ni nda'va.

¹⁰ Ñayiu ka sa'a teyii mai, chi ka ndukui tno'o kiti ini.

Su ñayiu ka janta'u tno'o ka xteku ña jin ka kuu ñayiu ndichi.

¹¹ Xu'un ja ni'i ñayiu nuu xnda'ui inka ñayiu, chi joo ni te ndi'i.

Su ñayiu tava'a ndi joo ndi joo ni, chi kaya koneva'i.

¹² Nu tu ni'i ñayiu in ja ndetu ka'nui, te kusuchi ini.

Su nuu skunkuu ja ndioo ini, te kuu na kuinio in
yutnu jiña'a ja tekui.

¹³ Na in skexiko tno'o ja ka kaxtno'o nui, te tniuya'ui ja sa'i yun.

Su na in yu'u ni'nu tno'o ni ka tatnuni nui, te ndani'i ya'ui.

¹⁴ Tno'o kaxtno'o ñayiu ndichi kuu ja jiña'a ja vi koteku ñayiu,
nagua ja vi kaku ni'nui nuu nda'a ja ja'ni ña.

¹⁵ Ñayiu ni'nu ini ni'i ja ka ka'an vii ka ka'an va'a ña ñayiu.

Su ichi ka jika ñayiu tu ka sa'a va'a, chi vijin ndeva'a kuu.

¹⁶ Ndi'i ñayiu ka ni'nu ini ka sa'a ndai, nagua ka jinkui'nu ini.

Su ñayiu vasa, chi ka xne'i tniuu tu jiniu'u ja ka sa'i yun.

¹⁷ Tee kue'e ja kua'an de kaxtno'o de junkau maa de nuu jakue'e.

Su tee va'a ja kua'an de kaxtno'o de, chi ndasa'a de ñayiu.

¹⁸ Ñayiu skexiko tno'o ka xteku ña jin, chi kokuu
nda'ui vi kokuu kanoi.

Su ñayiu janta'u tno'o ka kuxeen nui, chi ni'i jayiñu'u.

¹⁹ Nu skunkuu ja ka ndioo ini ñayiu, te ka kusii ini.

Su ñayiu vasa, chi in jakue'e ndeva'a kuu nui ja
vi kujioi nuu jakue'e.

²⁰ Na in jika jin ñayiu ndichi, te nduu ndichi.

Su ñayiu ndeka tna'a jin ñayiu vasa, te kee kue'i.

²¹ Ñayiu ka sa'a yika kuechi, chi sondikin ña jakue'e jin.

Su ñayiu ndaa, chi ndani'i ya'ui in jagua'a.

²² Tee gua'a, chi xndendoo de ja vi sa'a jajin señani de.

Su jakuika ka neva'a tee ka sa'a yika kuechi, chi ova'a
ja vi kendoo jin ñayiu ndaa.

²³ Nu ñunde'i ñayiu kunda'u kee kua'a ja kai.

Su kua'a junaa nuu tu na in sa'a ndaa.

²⁴ Na in tu kani se'i, te tu kutoo ñai.

Su ñayiu kutoo se'i, chi ndee kueli kueli, te ja janu ichi ndaa ñai.

²⁵Ñayiu ndaa, chi jai guaa ndee ndutu chii.

Su ñayiu sa'a jakue'e, chi kokokin ni mai.

14 ¹Ñasi'i ndichi, chi sa'a maa ña ve'e ña.

Su ña'a vasa, chi vi jin nda'a maa ña xnani ña ve'e ña.

²Ñayiu jika ndaa, chi yu'u ni'nui Jito'o.

Su ñayiu jika ichi kue'e, chi skexikoi ya.

³Yu'u ñayiu vasa kana tno'o teyii ja sa'a kue'e ña jin.

Su yu'u ñayiu ndichi kana tno'o ja jitoi mai.

⁴Nuu tu na isndiki ka oo, te tu na triu ñu'u nuu saka.

Su nuu oo ja ndakui isndiki, te koo kua'a ja kao yun.

⁵Testiu ndaa, chi ma ka'an tno'o de.

Su testiu tno'o, chi nino'o ni tno'o tno'o ka'an de.

⁶Ñayiu kuasun ini, chi ndukui tno'o ndichi, su tu ni'i.

Su ñayiu jinkui'nu ini, chi masu vijin kuu ja ni'i tno'o ndichi yun.

⁷Kujioo jika ni nuu oo ñayiu vasa,

chi ma ni'i ni tno'o ndichi nui.

⁸Chi tno'o ndichi ñayiu ni'nu ini kuu ja jinkui'nu inio ichi jikai.

Su ñayiu vasa, chi tu jini nagua sa'i, te xnda'u ña jin mai.

⁹Ñayiu vasa, chi ka sa'a kuasuin yika kuechi ka sa'i.

Su ne'u ñayiu ndaa, chi oo jamani.

¹⁰Te in in maa ñayiu, chi ka jini tno'o suchi ini ka tna'i nuu anui,

te ma kuu vi kuña'i jasii ini ka oo jin nuu inka ñayiu.

¹¹Te ve'e ñayiu kue'e, chi naa.

Su ve'e sa'un nuu oo ñayiu ndaa, chi koo gua'a.

¹²Ka oo ichi ja ka ndakani ini maa ñayiu ja ichi ndaa kuu.

Su sandi'i, te jaka ña ichi yun ja vi kui.

¹³Te vi ndee ja jaku sii ñayiu u'u anui,

te sandi'i ja kusii ini ñayiu, te kenta tno'o suchi ini.

¹⁴Ñayiu vasa, chi kusii ini jin nagua sa'i,

te ñayiu gua'a, chi suni kusii ini jin nagua sa'i.

¹⁵Ñayiu tu jini nagua kuu, chi ndi'i ni tno'o ka

ka'an ñayiu kandijai.

Su ñayiu jinkui'nu ini, chi ndia'a gua'i nuu jikai.

¹⁶Ñayiu ndichi, chi yu'u ni'nui ia Dios, te kujioi nuu jakue'e.

Su ñayiu vasa, chi sa'a teyii, te tu nagua ndi'ni sa'uin.

¹⁷Ñayiu ñama kiti ini, chi nani guaa kuu ja tu jiniu'u sa'i.

Te ñayiu kue'e ndeva'a, chi ka skexiko ña jin.

- 18 Ñayiu tu ka jini nagua kuu, chi ka sa'a jajin tniuu vasa.
Su ñayiu jinkui'nu ini, chi ka ndukutui jin tno'o ndichi.
- 19 Te ñayiu kue'e, chi ka ja'nu jiti nuu ñayiu gua'a.
Te ñayiu kue'e ndeva'a, chi vi kokakan ta'ui yuye'e
ñayiu ndaa ja vi chituu ña jin.
- 20 Te ñayiu kunda'u, chi vi ndee ñayiu ndeka tna'a
gua'a ka jin skexiko ña.
- Su ñayiu kuika, chi kuakua'a ñayiu ka ka'an too ña jin.
- 21 Ñayiu skexiko tna'a kuikin, te sa'i yika kuechi.
Su na ta'u na ndetu ñayiu kunda'u ini ñayiu kunda'u.
- 22 Naa ndoñu'u ñayiu ndakani ini ja sa'i jakue'e.
Su ñayiu ndakani ini ja sa'a gua'i, chi ni'i ja kunda'u ini
ña inka ñayiu vi tno'o ndaa.
- 23 Nuu satniuu ndee ñayiu, te ni'i gua'i.
Su nuu ja maa ni ka'in, te tu sa'i, te kendoo nda'ui.
- 24 Ñayiu ndichi, chi ja kuika neva'i kuu na kuinio
in jayiñu'u ja ni ndukutui.
Te ñayiu vasa, chi ni ndukutui jin ja tu jiniu'u ja sa'i.
- 25 Testiu ndaa, chi skaku ni'nu de ñayiu.
Su testiu tno'o, chi nino'o ni xnda'u ña de.
- 26 Nuu yu'u ni'nuo Jito'o, te kukanu ndaa inio ja oo gua'o,
vi oo gua'a se'o.
- 27 Nuu ka yu'u ni'nuo Jito'o, te taa ja vi kotekuo,
nagua ja vi kaku ni'nuo nuu nda'a ja ja'ni ña.
- 28 Nuu tatnuni in rey nuu kua'a ñayiu, te oo jayiñu'u nuu de.
Su nuu joo ni ñayiu oo nuu in tee tatnuni, te skunaa de.
- 29 Ñayiu kuekuee kiti ini, chi jinkui'nu gua'a ndeva'a ini.
Su ñayiu yachi ndeva'a ini, chi xne'i ja ñayiu vasa kui.
- 30 In ñayiu osii ini, chi ova'i jin yiki kuñui.
Su tno'o kuasun kuu na kuinio in kue'e ja xte'i nuu yiki.
- 31 Na ñayiu sa'a ndeva'a ña jin ñayiu kunda'u, te jiña'i
ja kanoo ia ni sa'a ña jin.
Su ñayiu kunda'u ini ña jin ñayiu kunda'u yun, te
jiña'i jayiñu'u nuu ya.
- 32 Ñayiu kue'e, chi kanakau nuu maa jakue'e sa'i yun.
Su ñayiu ndaa, chi visi ji'i, su kukanu ini ia Dios.
- 33 Nuu anu ñayiu jinkui'nu ini oo tno'o ndichi.
Su ne'u ñayiu vasa, chi ni ja tu ka jini tno'o ndichi yun.

³⁴Ñayiu sa'a ndaa, chi ka sa'a ka'nui ñuu ka'nu mai.
 Su ñayiu sa'a yika kuechi, chi ka jiña'i ja kanoo nuu ñui.
³⁵Tee jinokuechi ja jinkui'nu ini, chi ka'an nda'u
 ka'an kee ña rey jin de.

Su kiti ini rey yun siki tee jiña'a ja kanoo de.

15 ¹Nuu ndajione'e in ñayiu tno'o vii tno'o va'a, te
 jinkani ja kiti ini inka ñayiu.

Su tno'o xeen ja ndajione'e in ñayiu skiti ini ka ña jin inka ñayiu.

²Ñayiu ndichi, chi luu ndeva'a ka'in tno'o ndichi.

Su ñayiu vasa, chi nino'o tno'o tu jiniu'u ka'in.

³Ndi'i ni nuu oo Jito'o ndia'a ya,
 ndia'a ya ñayiu gua'a vi ñayiu kue'e.

⁴Ñayiu ka'an tno'o vii tno'o va'a kuu na kuinio in yutnu taa ja teku.

Su ñayiu ka'an tno'o kue'e, sa'a ja kusuchi ini inka ñayiu.

⁵Tee vasa, chi skexiko de tno'o ja xteku ña tata de.

Su tee janta'u tno'o ja ka xteku ña jin de, chi xne'e de
 maa de ja tee jinkui'nu ini kuu de.

⁶Ve'e ñayiu ndaa, chi oo kua'a ndeva'a.

Su ñayiu kue'e, chi tu nagua ni'i jin se'e xu'in, chi
 nino'o ni tnundo'o jinkuntna'a jin.

⁷Ñayiu ndichi, chi xtutenui tno'o ndichi.

Su ñayiu vasa, chi masu saa ndakani ini.

⁸Skexiko Jito'o ja ka soko ñayiu kue'e,
 su junkuaan ini ya nuu ka ndakuatu ñayiu ndaa.

⁹Te skexiko Jito'o ichi ka jika ñayiu kue'e,
 su kutoo ya ñayiu ka sa'a ndaa.

¹⁰Nuu kujioo ñayiu nuu ichi gua'a, te kiti ini nuu ka kuxeen nui,
 te na ñayiu skexiko tno'o ja ka kuxeen nui, te na kui.

¹¹Te nuu ja yau ñaña vi andeya ka oo nuu nda'a maa Jito'o,
 te vi'i ka tu anu ñayiu.

¹²Ñayiu kuasun ini, chi tu jinkuaan ini ja vi kuxeen nui,
 te ni tu ka ndeka tna'i jin ñayiu ndichi ja vi kaxtno'o nui.

¹³Ñayiu osii ini, chi luu ndii nui.

Su nuu kusuchi ini ñayiu, te ndanda'u ni ndii nui.

¹⁴Ñayiu jinkui'nu ini, chi ndukui tno'o ndichi.

Su ñayiu tu jinkui'nu ini, chi ndimaa tno'o vasa ndukui.

¹⁵Ñayiu kusuchi ini, chi ndi'i ni kiuu kuu kiuu kue'e.

Su ñayiu osii ini, chi siun ni kuu kiuu viko.

¹⁶ Gua'a ka kuu ja joo ni koneva'o, te koyu'u ni'nuo Jito'o, masu ja koneva'a kua'o, te kokusuchi inio.

¹⁷ Gua'a ka kuu ja yuku kuii ni kokao, te koka'an too tna'o, masu ja vi in isndiki ndatnu, te koka'an u'u tna'o.

¹⁸ Ñayiu kiti ini ndeva'a, chi ndukui ja vi kaxin tna'i.

Su ñayiu kuekuee kiti ini, chi ja'nu ni'nu ñai ja ma vi kaxin tna'a.

¹⁹ Ichi jika ñayiu ku'ndu, chi oo kua'a iñu ja kuu nino'o ni tnundo'o.

Su ichi jika ñayiu ndaa, chi in ichi jite kuu, te oo gua'a.

²⁰ Se'e ndichi, chi kusii ini tatai jin.

Su se'e vasa, chi skexikoi nanai.

²¹ Ñayiu tu jinkui'nu ini, chi kusii ini jin tniuu vasa ja sa'i.

Su ñayiu jinkui'nu ini, chi jika ndai nuu ichi.

²² Nu tu na in xteku ña jin ñayiu, te skunai jin nagua ndakani ini ja sa'i.

Su nuu kua'a ñayiu ka xteku ña, te kee gua'i jin ja sa'i.

²³ Gua'a ndeva'a kuu ja ni'o tno'o ka'on nuu ka jikan tno'o ña jion,

su gua'a ka kuu nuu ja vi maaa ore ni'o tno'o ka'on.

²⁴ Ñayiu ndichi, chi kua'in ichi makaa ndee sukun ja kotekui, nagua ja kujioi ñuu ji'i ja oo ndee ndi'i ya'a.

²⁵ Xnani Jito'o ve'e ñayiu inu teyii,

su jito gua'a ya ñunde'i ña'a ni ndonda'u.

²⁶ Skexiko Jito'o ja ka ndakani ini ñayiu kue'e,

su junkuaan ini ya tno'o vii tno'o va'a ka ka'an ñayiu ndaa.

²⁷ Ñayiu jio'o ndeva'a ja koneva'a kua'i, chi xndendoo kue'i ñayiu ve'i.

Su ñayiu skexiko ja ni'i uin xu'un, te kotekui.

²⁸ Ñayiu ndaa, chi ndakani gua'a ini na tno'o kuu ja ndajione'i.

Su ñayiu kue'e, chi ñama ka'in tno'o ne'e tno'o yichi.

²⁹ Jika oo Jito'o nuu ñayiu ka sa'a jakue'e.

Su nini ya tno'o ka ka'an ñayiu ndaa nuu ka ndakuatui.

³⁰ Ja ye'e nduchi nuu ñayiu ndasa'a sii ini ña jin inka ñayiu, te tno'o vii tno'o va'a ja ka ndakani, ndataa jandakuio.

³¹ Ñayiu nini tno'o ja ka ndakani ndaa ña jin ja kotekui, te koi ne'u ñayiu ndichi.

³² Ñayiu tu nini tno'o ja ka xteku ña jin, te skexikoi mai.

Su ñayiu nini tno'o ja ka ndakani ndaa ña jin, te
ni'i ja jinkui'nu ini.

³³Ja yu'u ni'nuo Jito'o kuu ja kutua'o ja kuu ndichio,
te ja sa'a nda'u sa'a keo mao kuu ja ni'o jayiñu'u.

16 ¹Ndakani ini maa ñayiu jin anui nagua kuu ja sa'i.
Su maa Jito'o guaa kachi ya nagua kuu ja sa'i.

²Ndi'i ni ja ka sa'a maa ñayiu, ka jini ja gua'a ka sa'i.
Su maa Jito'o guaa sandaa ya a ka ndakani va'a ini
axi ka ndakani kue'e ini.

³Xndendoo ni nagua sa'a ni nuu nda'a maa Jito'o,
te kee gua'a ni jin nagua ndakani ini ni ja sa'a ni.

⁴Ndi'i ni sa'a Jito'o ja vi kunukuechi nuu ya,
te vi ndee ñayiu kue'e ni sa'a ya nagua ja ki'inkuei vi
kai kiuu sandaa ya kuechi.

⁵Skexiko ña Jito'o jin ñayiu ka sa'a teyii mai,
te jandaa ja ma ya'a, chi vi tniuya'ui ja ka sa'i.

⁶Nuu ka kunda'u ini tna'a ñayiu vi ka sa'a ndai, te
jaka'nu ini ia Dios yika kuechi,
te ja yu'u ni'nu ñayiu Jito'o, kuu ja kujioi nuu jakue'e.

⁷Nuu jinkuaan ini Jito'o ichi ka jika ñayiu,
te vi ndee ñayiu ka ka'an u'u ña sa'a ya ja vi koo mani jin.

⁸Gua'a ka kuu ja joo ni ni'o, su sa'a ndao,
masu ja ni'i kua'o jin jakue'e sa'o.

⁹Ndakani ini maa ñayiu jin anui na ichi kakai.
Su maa Jito'o kuu ia ndeka ña jin nuu ichi jikai.

¹⁰Ka ka'an rey tno'o ja vaji nuu maa ia Dios,
te tu ka ka'an kue'e de nuu ka sandaa de kuechi.

¹¹Taka ja chikua'a ndaa kuu kuenta maa Jito'o,
chi maa ya ni sa'a ndi'i ja chikua'a.

¹²Ka skexiko rey ja vi sa'a ñayiu jakue'e,
chi koo gua'a nuu tatnumi de nuu ja vi sa'a ndaa ñayiu.

¹³Ka junkuaan ini ña rey jin ñayiu tu ka ka'an tno'o,
te ka kutoo de ñayiu ka ka'an ndaa.

¹⁴Ja kiti ini rey kuu na kuinio ñayiu kaxtno'o ja ka'ni ña.
Su ñayiu ndichi, chi ndukui ja ya'a ini de jin ja kiti ini yun.

¹⁵Te nuu osii ini rey xne'e ja vi koteku ñayiu,
te java'a sa'a de kuu na kuinio viko ja kuun sau ne'e.

¹⁶Gua'a ka kuu ja ni'o tno'o ndichi, masu ja ni'o oro vii ndeva'a.

Te gua'a ka kuu ja ni'o tno'o ja jinkui'nu inio, masu
ja ni'o kaa kuu plata.

¹⁷Ñayiu jika ichi ndaa, chi kujioi nuu jakue'e.

Te na in jito na ichi jikai, te tava'i mai.

¹⁸Nuu kuu vixin ñayiu, te skunaa ña jin.

Te nuu sa'a teyii mai, te kanakau nuu jakue'e.

¹⁹Gua'a ka kuu ja sa'a nda'uo mao jin ñayiu ka kuu nda'u,
masu ja vi ndaka'ndeo nagua ni ka kindeo jin
ñayiu ka sa'a teyii mai.

²⁰Ñayiu tanuu tno'o ka'an ia Dios, chi kee va'i.

Te na ta'u na ndetu ñayiu kukanu ini Jito'o.

²¹Ñayiu ndichi ini, chi konani ñayiu jinkui'nu ini,
te tno'o luu ja ka'in sa'a ja ka jinkui'nu gua'a ka ini ñayiu.

²²Ñayiu neva'a tno'o ja jinkui'nu ini kuu na kuinio
nuu kee ndute ja jiña'a ja tekui.

Su ya'u ja ni'i ñayiu vasa yun kuu tniuu vasa ja sa'i.

²³Ñayiu ndichi ini, chi jini na tno'o ka'in,
te tno'o ka'in yun sa'a ja jino ini inka ñayiu.

²⁴Chi tno'o vii ja ka'in yun kuu na kuinio jioo nduxi,
te kuu asin ini anu ñayiu, te ndasa'a yiki kuñui.

²⁵Ka oo ichi ja ka ndakani ini maa ñayiu ja ichi ndaa kuu,
su sandi'i, te jaka ña ichi yun ja vi kui.

²⁶Ja kokin ñayiu kuu ja satniui ja ja'a mai,
chi ja kokin yun tenini ña ja satniui.

²⁷Ñayiu kue'e, chi jate kunu ja skanakau inka ñayiu,
te tno'o ja ka'in kuu na kuinio ñu'u ja teñu'u ña jin inka ñayiu.

²⁸Ñayiu kue'e, chi ndakoi ja tetna'i,
te ñayiu tno'o, chi sa'a siin ñayiu ndeka tna'a gua'a ka jin.

²⁹Ñayiu ni'i ini, chi xnda'ui tna'a kuikin,
te jakai ñayiu nuu ichi kue'e.

³⁰Ndakuene ñayiu nuu ndakani kue'e ini,
te nuu ndakayi'i ñii yu'i, te ja ni sa'i jakue'e.

³¹Te vixi kuu in jayiñu'u ja ni ndukutu xini ñayiu,
ja ni ni'i nuu jikai nuu ichi ndaa.

³²Gua'a ka ñayiu kuu ñayiu kuekuee kiti ini, saa ñayiu ndakui.
Te gua'a ka kuu jin ñayiu ja'nu ni'nu mai saa ñayiu
kundee tatnuni nuu in ñuu ka'nu.

³³Ka skunta ñayiu nuu jiti ja ka jitotnuni.

Su maa Jito'o guaa chikua'a ya naxa kokuu jin
ja ka jitotnuni yun.

17 ¹Gua'a ka kuu ja kao in xtaa yichi, su ka osii inio,
masu ja kosa'o kua'a viko nuu ve'o, te koskiti tna'o.

²Tee ndichi ja jinokuechi, chi kotatnuni de nuu se'e
ja tu jini jakanoo,
te vi ndaka'nde de ja ni ka sa'a jajin de jin sava ka
ñani, tee tu jini jakanoo yun.

³In nuu tija'an ka xtua'a plata ja ka jito tnuni, te in nuu
jitnu ka xtua'a oro ja ka jito tnuni.

Su anu ñayiu, chi maa Jito'o guaa jito tnuni.

⁴Ñayiu kue'e vi ñayiu tno'o, chi ka nini tno'o ja ka
ka'an sava ka ñayiu kue'e yun.

⁵Ñayiu jaku ndee ña jin ñayiu kunda'u, chi kane'i
jin ia ni sa'a ña jin.

Te ñayiu kusii ini nuu tna'a inka ñayiu tnundo'o, te ma
kakui, chi tniuya'ui jin ja sa'i yun.

⁶Ja ka ndukutu jin ñayiu nija'nu ka kuu señani,
te jayiñu'u ja ka oo nuu se'e kuu tatai.

⁷Ñayiu vasa, chi masu vatuka kuu ja ka'in tno'o gua'a.
Su tee tatnuni, chi masu vatuka kuu ja ka'an de tno'o tno'o.

⁸Xu'un ja kuta'u yu'u ñayiu kuu na kuinio in yuu vii
ja jantniui ja sa'i tniuu tasi,
te jin yun kee gua'i jin ndi'i ni ja sa'i.

⁹Ñayiu jaka'nu ini jakue'e sa'a inka ñayiu, chi ndukui
ja vi koo va'i jin ñayiu yun.

Su ñayiu jatenuu jakue'e yun, chi sa'a siin ñayiu
ndeka tna'a gua'a ka jin.

¹⁰Chituu ka ña jin ñayiu jinkui'nu ini nuu ka kuxeen nui,
saa ñayiu vasa nuu ka kani ña yo'o jin in ciento jichi.

¹¹Te tee kue'e, chi maa ni nduku de ja ndakoo
de siki tee netniuu.

Su vi tetniuu siki de in tee xeen ndeva'a ja ndakani
tno'o ja sa'a ña jakue'e jin de.

¹²Vi gua'a ka kuu ja jinkuntna'o jin in osa xeen
ja ni ka su'u se'e ti,

masu ja jinkuntna'o jin tee vasa ja tu jini nagua sa'a.

- 13 Ni tu kujioo jakue'e siki ñayiu ve'e tee ndajione'e
jakue'e nuu tniuu java'a.
- 14 Ñayiu skeja'a tno'o kiti ini kui na kuinio in ñayiu ja ni siaa
ndute nuu ñu'u kua'a ndeva'a de,
te gua'a ka kuu ja kujioo ni ama ka ja keja'a ja kiti ini.
- 15 Tee netniuu ja ka'an ja tu na kuechi tavi ñayiu kue'e yun, vi
ñayiu ka'an kuechi siki ñayiu ndaa,
ndi nduu ñayiu ya'a inuu ni skexiko ña Jito'o.
- 16 Tu nagua jiniu'u ja nee tee vasa xu'un ja ki'in de tno'o ndichi
nuu ja tu jinkui'nu ini de.
- 17 In ñayiu ndeka tna'a gua'a jin ni, chi siun ni ka'an va'a ñai,
te chituu ña ñayiu yun na kuinio in ñani ni nuu tna'a ni tnundo'o.
- 18 In ñayiu tu ndakani gua'a ini nagua sa'a,
chi kiundui ja ka'an ni'nui ja ja'a tna'i ja kinui xu'un
kuantniuu ñayiu yun.
- 19 Na in junkuaan ini ja sa'i jakue'e, te jinkuaan ini ja kaxin tna'i.
Te na in june ndeva'a yu'i ja ka'in, te skunai mai.
- 20 Ñayiu neva'a anu kue'e, chi ma ni'i sa'uin java'a,
te ñayiu ka'an tno'o tno'o, chi kanakau mai nuu jakue'e.
- 21 Ñayiu neva'a in se'e vasa, te maa ni tno'o suchi ini tna'i,
te tata in suchi vasa, chi tu na tno'o sii ini oo jin de.
- 22 Anu ja osii ini, chi in tatna gua'a kuu,
su anu ja kusuchi ini, chi sa'a ja yichi yiki kuñu.
- 23 Ñayiu kue'e, chi janta'ui ja ka skuta'u yu'u ña ñayiu,
nagua ja ma sa'a ndai nuu ja'ndei kuechi.
- 24 Ñayiu jinkui'nu ini, chi nino'o ni tno'o ndichi ndukui.
Su ñayiu vasa, chi ya'a yun ni ja ndakani ini.
- 25 Se'e vasa, chi tna'u ini tatai ja ja'i,
vi kusuchi ini nanai ja ja'i.
- 26 Jandaa ndija ja masu vatuka kuu ja xtavi kuechio ñayiu ndaa,
ni ja kanio ñayiu gua'a ja ka sa'a ndai.
- 27 Ñayiu ndichi, chi ja'nu ni'nui tno'o ka'in,
te ñayiu jinkui'nu ini, chi jandee ni ini.
- 28 Te vi ndee ñayiu vasa ka ka'an ja ñayiu ndichi
ka kui nuu jasi yu'i,
te suni ka ka'an ja ñayiu jinkui'nu ini kui nuu tu ka'in.

te kiti ini nuu ndi'i ni ñayiu ka xteku ña jin.

²Ñayiu vasa, chi tu junkuaan ini ja kutua'i,
chi maa ni kuu vixin jin ja jini.

³Nuu vaji jakue'e, te suni vaji ja skexiko ña,
te nuu tu na jayiñu'u, te suni vaji ja kanoo.

⁴Tno'o ja ka'an ñayiu kuu na kuinio ndute ja ñu'u
kunu yute nuu jika de,

te tno'o ndichi kuu na kuinio nuu kana ndute.

⁵Masu vatuka kuu ja chituo ñayiu kue'e,
te vi xtavi kuechio ñayiu ndaa nuu ndanduku ni'nui ja ja'i.

⁶Ñayiu vasa, chi ka'in nino'o ni tno'o ja tee tna'i,
te jin tno'o ka'in yun ndukui ja kani ña inka ñayiu jin.

⁷Tno'o ka'an ñayiu vasa yun kuu ja skunaa ña jin mai,
chi jin tno'o ka'in ndatnaa mai xeyu sukuin.

⁸Te tno'o ja ka'an ñayiu tno'o kuu na kuinio in javixin
ja kunjino ndee kunu kunu ini anu ñayiu.

⁹Te ñayiu ku'ndu ja satniui vi ñayiu jinkuaan ini
ja xnai nagua neva'i,

chi vi na ni kuinio ja in ni ñani ka kui.

¹⁰Sivi maa Jito'o kuu na kuinio in torre ndakui,
te nuu maa ya kua'ankuei ñayiu ndaa, te skaku ni'nu ña ya.

¹¹Ñayiu kuika, chi jakuika neva'i kuu na kuinio in
ñuu ja ndesi gua'a,

te ndakani ini ja tu nagua ndo'o, chi ndesi gua'a jin muro sukun.

¹²Tna'a ñayiu tnundo'o nuu sa'a teyii mai.

Su ni'i jayiñu'u nuu ja sa'a nda'ui mai.

¹³Ñayiu ka'an ama ka ja konini,
chi ka'in tno'o ja tu jiniu'u, te tna'i ja kanoo.

¹⁴Nuu ku'u ñayiu, chi anui sa'a ja ndani'i ndei.

Su nuu kusuchi ini anui, ¿na in sa'a ja ndani'i ndei?

¹⁵Anu ñayiu jinkui'nu ini nduku tno'o ndichi,
te so'o ñayiu ndichi nduku ja jinkui'nu ini.

¹⁶In ja skuta'u ni ñayiu june ichi,

te kuu kenta ni ndee nuu in tee kuu ka'nu.

¹⁷Nuu jino ñayiu xtnañu'u ja ka'an ni'nui ja ja'i, chi
koka'on ja tu na kuechi tavi.

Su nuu jino ñayiu ka'an kuechi ja ja'i, te ndaxtuu ña.

¹⁸Nuu ka jitotnuni, te ka jini na in oo kuechi, na in tuu,

te yun ka sandaa nagua ka tee tna'a ñayiu.

¹⁹Te in ñani ja ni ka sa'a ña jakue'e jin de, chi vi'i ka sa'a ndee ini de saa in ñuu ka'nu ja ndesi gua'a.

Te ja ka tee tna'a ñayiu yun kuu na kuinio ndakaa ja yi'i in ye'e ka'nu ve'e tniuu.

²⁰Jin tno'o ka'an ñayiu chitu chii, te ndenuu ini jin ja ka'in.

²¹Nuu yu'u ñayiu oo ja tekui vi ja kui, te na in ka'an kua'a, te tna'a mai tnundo'o.

²²Na in ni ni'i ñasi'i, te ni ni'i ja jinkoo va'i, chi ni ni'i java'a nuu maa Jito'o.

²³Ñayiu kunda'u, chi jikanta'ui nuu ka'in. Su ñayiu kuika, chi ka'an xein.

²⁴Ka oo ñayiu ja ndeka tna'a gua'a jion ja ñama kachi yata ñai jion.

Su ka oo sava ñayiu ndeka tna'a gua'a jion ja ka kui ñayiu gua'a ja vi na kuinio in ñanio ka kui.

19 ¹Gua'a ka kuu ja kokuu nda'uo su kokuo ñayiu ndaa, masu ja kokuo ñayiu vasa, te koka'on tno'o tno'o.

²Te suni masu vatuka kuu ja ma jinkui'nu ini ñayiu nagua sa'i, chi nuu ja nuu ndeva'a ini ñayiu jin ja sa'i, te sa'a kue'i.

³Te ñayiu tu jini nagua sa'i, chi skunaa ña jin nuu ichi jikai, te saa sua'a mai kiti ini nuu Jito'o.

⁴Ñayiu kuika, chi kaya kua'a ñayiu ndeka tna'a gua'a jin. Su ñayiu nda'u, chi vi ndee ñayiu ndeka tna'a gua'a jin, ka xndendoo ña.

⁵Testiu tno'o, ma kakui, chi tniuya'ui jin ja sa'i, te suni ma kaku ñayiu ka'an tno'o tno'o.

⁶Kua'a ñayiu ka nduku ja na chituu ña ñayiu va'a ini, te ndi'i ñayiu ka kuini ja vi kondeka tna'a gua'a jin ñayiu ka skuta'u ña.

⁷Ñayiu kunda'u, chi vi ndee ñani, te ka skexiko ña jin, te vi'i ka tu ñayiu ka ndeka tna'a gua'a jin ja ma vi xndendoo ña. Visi ndukui ja ka'in jin tno'o vii ndeva'a, su tu nuku'un ñai, chi ja kua'ankuei ñayiu yun.

⁸Na in ni'i ja jinkui'nu ini, te kutoi mai.

Te na in tava'a ja ni kutua'i yun, te ni'i java'a mai.

⁹Testiu tno'o, ma kakui, chi tniuya'ui jin ja sa'i.

Te ñayiu ka'an tno'o tno'o, chi nai.

¹⁰Masu vatuka kuu nuu ñayiu vasa ja koneva'i ja vii ndeva'a, te vini in tee jinokuechi, chi masu vatuka kuu ja kotatnuni de nuu tee ka kuu nija'nu.

¹¹Ñayiu ni'nu ini, chi kuekuee kiti ini, te nuu ja jaka'nu ini taka jakue'e ka sa'a ña jin, te ni'i jayiñu'u.

¹²Ja kiti ini rey kuu na kuinio nuu kañu xeen ndika'a. Su jandiuxi ja sa'a de kuu na kuinio yuyu ja jinkoso nuu ite.

¹³Se'e vasa, chi skunai ja neva'a tatai, te ñasi'i jinkuaan ini ja tee tna'a kuu na kuinio in nuu ji'in ja chia ji'in te ji'in ni.

¹⁴Skuta'u ña tata ve'e vi ndi'i jakuika neva'a de ja sa'a jajin se'e de.

Su in ñasi'i ni'nu ini kuu in ña'a ni skuta'u ña maa Jito'o.

¹⁵Ja kuu ku'nduo sa'a ja ka'an ndeva'o kusuon, te ñayiu kuu kuxi ja satniuu, chi kokokin nda'ui.

¹⁶Te na in tava'a tno'o tatnuni ia Dios, te tava'i mai nuu jakue'e. Su ñayiu skexiko ichi ia Dios, te kui.

¹⁷Na in jiña'a nuu, nuu ñayiu kunda'u, te nuu maa Jito'o jiña'a nui,

te ndatniuya'u maa ya tniuu gua'a ja sa'i yun.

¹⁸Nini oo ka kiuu ja kuu sa'a ni, te kani ni se'e ni ja ndakanu ichi ndaa ni jin.

Su ma kani ndeva'a ni jin ja kui.

¹⁹Ñayiu kiti ini ndeva'a, chi tniuya'u mai jin ja kiti ini yun.

Te nuu ja nduku ni ja skaku ni jin, te saa vi'i ka kokuu.

²⁰Konini ni tno'o ka xteku ña jin ni, te kuenta'u ni nuu ka ndakanu ichi ndaa ña jin ni,

nagua ja saa, te kenta ni kokuu ni ñayiu ndichi nuu makunija'nu ni.

²¹Kuakua'a ja ndakani ini ñayiu ja sa'i,

su maa ni nagua kuini maa Jito'o kuu ja kuu sa'i.

²²Ja kusii ini ñayiu kuu ja kunda'u ini inka ñayiu, te gua'a ka kuu ja kokuu nda'ui, masu ja kokui ñayiu tno'o.

²³Ja yu'u ni'nu ñayiu Jito'o jaka ña ja kotekui, te ndatatu sii ini jin ya, te ma kaki'i ña jakue'e.

²⁴Ñayiu ku'ndu, chi skenda'i nuu ko'o, su ni ja tu tnai yu'i ja kai.

- 25 Vi kani ña jin ñayiu kuasun ini, te jin yun vi jinkui'nu
ini ñayiu tu ka jini naxa vi sa'i,
vi kuxeen ni nuu ñayiu jinkui'nu ini, te na kuu ndichi kai.
- 26 Suchi su'u ña jin tatai, te kene'e nda'i nanai,
kuu in se'e ja jiña'a jakanoo, te ka skexiko ña ñayiu jin.
- 27 Konini tno'o ja ka kaxtno'o nuu ron, vi se'e,
te ma kujioo ron nuu tno'o ndichi.
- 28 Testiu kue'e ndeva'a, chi sa'a kuasuin ñayiu sa'a ndaa kuechi,
te ñayiu sa'a ne'e sa'a yichi, chi nino'o ni tno'o kue'e ka'in.
- 29 Te ja oo tua'a nuu ki'inkuei ñayiu inu kuasun ini
ja vi tniuya'ui ja ka sa'i,
vi yo'o ja jino yata ñayiu vasa.

20 ¹ Vinu, chi sa'a ja jane'e jayichi ni sa'a ñayiu,
te texeen, chi skuiko ini ña, te ka kuvaa ñayiu,
te nani kuu ñayiu ja ka jini jin ndixi yun,
te masu ñayiu ndichi ka kui.

² Te ja kiti ini rey kuu na kuinio nuu kañu xeen ndika'a,
te na in skiti ini ña jin de, te xtavi kuechi mai.

³ Oo jayiñu'u nuu ñayiu ja'nu ni'nu mai ja vi tee tna'i.
Su ñayiu vasa, chi mai skeja'a ja kiti ini.

⁴ Nuu kenta yoo ja nduva'a ñu'u, te ñayiu ku'ndu,
chi tu ndata'ui ñunde'i.

Su nuu kenta yoo ja ndututu, te ki'in ja ndaxtutui,
su tu nagua ndani'i sa'uin.

⁵ Tno'o ja xteku ña ja oo ini anu ñayiu, te kuu na kuinio
ndute ja ñu'u kunu de.

Su ñayiu jinkui'nu ini, chi ni'i tno'o yun.

⁶ Kua'a ñayiu ka kuu vixin ja ñayiu ndaa ka kui.

Su tu na ñayiu ni'i in ñayiu ndaa ndija.

⁷ Ñayiu ndaa, chi jikai ichi ndaa,
te na ta'u na ndetu se'i ja ka ndikin ichi jikai yun.

⁸ Nuu jinkoo rey nuu mesa ja ja'nde de kuechi,
te invaa ni ndakondia'a de, te skunu de ndi'i jakue'e.

⁹ Te tu na in kuu kachi: “Ja ni ndasavii san anu san,
te ja ni nduvii san nuu yika kuechi san”.

¹⁰ Nuu tu chikua'a ndaa ñayiu vi nuu tu jiña'a ndai,
vi ndi nduu kuu ja skexiko Jito'o.

¹¹ Te vi ndee ja sa'a in suchi kueli xne'e kaji na suchi kui,

a sa'a vii sa'a va'i.

¹²So'lo ja nini vi nduchi nuu ja ndia'a,
ndi nduu ni sa'a maa Jito'o.

¹³Ma kokutoo ni ja kusun ni, nagua ja ma kokuu nda'u ni,
kondito ni, te koneva'a kua'a ni xtaa kokaa ni.

¹⁴“Kue'e ndeva'a ndatniuu kuu”, kachi tee jaan ndatniuu yun.
Su nuu ni ya'a de kua'an de, te kuu teyii de jin ja ni jaan de yun.

¹⁵Ya'u ka ndee tno'o ndichi ja ka'an ñayiu,
saa oro vi kua'a yuu vii ndeva'a.

¹⁶Vi kindee ni sa'un ñayiu tau yika ja ja'a ñayiu inka ñuu,
te na kava ndee sa'uin, nagua ja kuu vi kuña'a ni
nuu ñayiu ja tu ka jini ni.

¹⁷Asin ndeva'a ka jaa xtaa ni'i ñayiu nuu xnda'ui inka ñayiu.
Su sandi'i, te sa'a kue'e ña jin mai, chi na kuinio ja
nino'o ni ka ñu'u jai.

¹⁸Nduku ni ja vi xteku ña jin ni, nagua ja kuu sa'a ni
jin nagua ndakani ini ni,
te chikua'a gua'a ni naxa kasi ni nuu vi kaxin tna'a ni.

¹⁹Ñayiu jika jin kuentu, chi ndaxtui taka ja oyu'u,
te yun kuu ja ma vi nitna'a ni jin ñayiu inu kuentu ini yun.

²⁰Ñayiu ja xtau tnia'a tatai axi nanai,
chi nda'vai in nuu nee ndeva'a.

²¹Nuu ja ñama ni'i ñayiu ndee jaxtnañu'u ja kuu kuikai,
te sandi'i, te ma koo vii koo va'a jin.

²²Ni in kiuu ma kachi ni: “Na ndaxtenaa san ñayiu
ni sa'a ña jakue'e jin san”,

chi kondetu ka'nu ni Jito'o, te maa ya skaku ni'nu ña jin ni.

²³Skexiko Jito'o ja tu yikua'a ndaa,
te masu gua'a kuu ja ma chikua'a ndao, te koxnda'uo ñayiu.

²⁴Maa Jito'o ndeka in in pasu ja ka skaa ñayiu nuu ka jikai,
¿te naxa kuu kuni ñayiu ichi jikai?

²⁵In ja skanakau ña jin ñayiu kuu ja tu ndakani gua'a ini,
te kee yu'i nuu ia Dios ja sokoi nuu ya,
te nuu kuee ka, te ndachikua'i tno'o ni ka'in yun.

²⁶Rey ndichi, chi skunta ña de jin ñayiu kue'e ndeva'a,
te kaxin yuu ña de jin yoso molinu.

²⁷Anu ñayiu kuu lámpara maa Jito'o ja sie'e nii ini anu ñayiu,
te jini ya naxa oo.

28 Jin tniuu gua'a vi ja sa'a ndaa rey tava'a ña jin de,
te jin ja nda'u ini de oo yutnu nuu tatnuni de.

29 Nuu jandakui suchi kuechi oo tno'o sii ini,
te nuu vixi ñayiu nija'nu oo jayiñu'u.

30 Ja ka kuun ka kani ña jin ñayiu kue'e, te ka xtujji ña, kuu
na kuinio in tatna ja xtajioo ndi'i jakue'e.

Te yo'o ja ka kani ña yun ndasavii ndee ini ndee anu ñayiu yun.

21

¹ Anu rey, chi kuu na kuinio in jichi nuu jika ndute,
te oo nuu nda'a maa Jito'o,

chi ndeka ña maa ya ndee ni nuu kuini ya.

² Ndi'i ni ja ka sa'a maa ñayiu ka ndakani ini ja gua'a ka sa'i.
Su maa Jito'o, guaa jini ya nagua ka ndakani ini ja vi sa'i.

³ Ja sa'a ndao vi sa'a gua'o kuu ja junkuaan ini Jito'o,
saa ja ka soko kiti nuu ya.

⁴ Nduchi nuu ja sa'a teyii, vi anu ja kuu vixin,
vi ja ndakani ini ñayiu kue'e ndeva'a kuu yika kuechi.

⁵ Ñayiu ndakani gua'a ini, te sa'i, chi kee gua'i.

Su ñayiu tu ndakani ini, te ñama sa'i, chi kua'in, te nduu nda'ui.

⁶ Ja ni'i ñayiu ja jinkoneva'i nuu xnda'ui inka ñayiu,
kuu na kuinio in viko no'o ja ñama ndute, te saa
ñama nduku ñayiu yun ja kui.

⁷ Nuu ka su'u ndeva'a ñayiu kue'e, te yun vi naa mai,
chi tu ni ka kuini ja vi sa'a ndai.

⁸ Ichi nuu jika ñayiu kue'e ndeva'a kuu ichi yakua
vi ichi ja tu jini.

Su ñayiu vii, chi sa'a ndai.

⁹ Gua'a ka kuu ja koo in yuve'e,
masu ja koo in ve'e ka'nu jin in ñasi'i yachi ndeva'a ini.

¹⁰ Ñayiu kue'e, chi maa ni jakue'e ndakani ini ja sa'i,
te ni ja tu kunda'u ini in tna'a kuikin.

¹¹ Nuu tniuya'u ñayiu kuasun ini ja sa'i, te kuu ndichi
ñayiu tu jini naxa sa'i,

te nuu ka kaxtno'o nuu ñayiu ndichi naxa sa'i, te kuu ndichi kai.

¹² Ndia'a Dios, ia ndaa, ve'e ñayiu kue'e,
te sa'a ya ja vi naa ñayiu kue'e yun.

¹³ Na in tu nini tno'o ka'an ñayiu kunda'u nuu jikan ta'ui,
te suni tu na in konini tno'o ka'in nuu jikan ta'ui.

¹⁴ In ja kuta'u yu'u ñayiu sa'a ja ya'a ini jin ja kiti ini,

te ja kuta'ui nuu tu na in jini, kuu ja ya'a ini jin ja kiti ini ndeva'i.

¹⁵Ñayiu ndaa, chi ka kusii ini nuu ka ja'nde ndai kuechi.

Su ñayiu kue'e, chi vi nai.

¹⁶Ñayiu kujioo nuu ichi tno'o ndichi,

te ki'in koi nuu ka oo ndiyi.

¹⁷Ñayiu jinkuaan ini ja kusii ini jin yiki kuñui, chi kokuu nda'ui,

te ñayiu jinkuaan ini vinu vi tatna xiko, chi ma jinkoo va'i.

¹⁸Te ñayiu kue'e, chi tniuya'ui jin jakue'e ka'in ja

sa'i siki ñayiu ndaa,

te ñayiu ska'an inka ñayiu, suni tna'i tundo'o

nuu tniuu ñayiu ndaa.

¹⁹Gua'a ka kuu ja koo nuu tu na ñayiu oo,

masu ja koo jin in ñasi'i yachi ini vi xeen ndeva'a.

²⁰Ve'e ñayiu ndichi, chi oo kua'a ndatniuu vii vi tatna xiko,

su ñayiu vasa, chi ndi'i ni ja neva'i xnai.

²¹Ñayiu nduku ja sa'a ndai vi ja kunda'u ini ñayiu,

ni'i ja kotekui vi jayiñu'u ja sa'a ndai.

²²Kundee ñayiu ndichi siki ñuu ñayiu ndakui,

te xnani ndi'i muro ja ka kukanu ini ñayiu yun ja ndesi gua'a ñui.

²³Ñayiu jito va'a yu'i na tno'o ka'in,

te jito va'i mai ja ma tna'i tno'o suchi ini.

²⁴Se'e ja kuasun ini vi ja teyii vi ja ña kanoo,

konani ñayiu sa'a teyii maa vi tu jini jakanoo.

²⁵Ja ndioo ini ñayiu ku'ndu kuu ja ka'ni ña jin,

chi tu ka kuini nda'i ja vi satniuu.

²⁶Te ndi'i ni kiuu jio'i ja ni'i.

Su ñayiu ndaa, chi jiña'i, te tu kuxii.

²⁷Skexiko Jito'o ja ka soko ñayiu kue'e,

te vi'i ka nuu ka ndakani kue'e ini, te ka sokoi.

²⁸Testiu tno'o, chi naa.

Su ñayiu jini konini tno'o ndaa, chi siun ni koni'i

na tno'o koka'in.

²⁹Ñayiu kue'e, chi sa'a ndei ini anui.

Su ñayiu ndaa, chi skinuu gua'i ichi jikai.

³⁰Tu na tno'o ndichi, ni ja jinkui'nu ini,

ni tno'o ja xteku ña nuu ja ndakoo ñayiu siki Jito'o.

³¹Ka sa'a tua'a ñayiu kuai ja ki'inkuei nuu vi kaxin tna'i.

Su maa Jito'o kuu ia sa'a ja ka kundi.

22

¹Gua'a ka kuu ja koteku tno'o ja ñayiu gua'a kuo, masu ja koneva'o kua'a jagua'a.

Te suni gua'a ka kuu ja vi ka'an gua'a ñayiu jion, masu ja koneva'o plata axi oro.

²Inuu ni ka kuu ñayiu kuika jin ñayiu kunda'u, chi ndi ndui ni sa'a maa Jito'o.

³Ñayiu jini nagua kuu, chi nuu jini ja vaji jakue'e, te kujioi. Su ñayiu tu jini naxa sa'i, chi ya'i kua'in, te tna'i tnundo'o nuu jakue'e yun.

⁴Vi ni'o jakuika vi jayiñu'u vi jakotekuo, nuu ja vi sa'a nda'uo mao, te vi koyu'u ni'nuo Jito'o.

⁵Tnu iñu vi ja skanakau ña oo nuu ichi jika ñayiu kue'e. Su ñayiu jito va'a mai, chi kujioi nuu jakue'e yun.

⁶Kaxtno'o ni nuu in suchi luluu ja na kakai ichi ndaa, nagua ja visi ja ni kuu nija'nui, te ma kujioi nuu ichi yun.

⁷Ñayiu kuika, chi ka tatnuni nuu ñayiu ka kunda'u, te ñayiu ndita, chi jinokuechi nuu ñayiu jiña'a nuu.

⁸Na in sa'a jakue'e, te jakue'e ndani'i ndatna'a mai, te nai, te ma kotatnuni xeen kai.

⁹Koo vii koo va'a ñayiu va'a ini, chi jiña'i joo ja jai nuu ñayiu ka kunda'u.

¹⁰Vi skunu ni ñayiu kuasun ini, te na naa ja ka tee tna'i, vi na ya'a ja ka jaxin tna'i vi ja ka jiña'a tna'i jakanoo.

¹¹Ñayiu jinkuaan ini ja koo vii koo va'i, te ka'in tno'o luu, chi kondeka tna'a gua'i jin rey.

¹²Jito gua'a ña Jito'o jin ñayiu ndichi.

Su skunu nuu ini ña ya nuu ka'an ñayiu xnda'u ña.

¹³Te ñayiu ku'ndu, chi kachi: “Ye'e yun oo in ndika'a, te nuu ja na ki'in san, te ka'ni ña ti nuu ichi yun”.

¹⁴Yu'u ña'a skindee yii ña kuu na kuinio in yau kunu, te yun junkuei tee ni xtau tnia'a ña maa Jito'o.

¹⁵Ja tu jiniu'u kuu ja oo ini anu suchi kueli.

Su kujioi nuu jakue'e yun nuu ja na kanio jin in xnuu xii.

¹⁶Ñayiu kene'e xu'un nuu nda'a ñayiu kunda'u ja kokuu kuikai, axi ñayiu skuta'u ña jin ñayiu kuika, chi ndi nduu ñayiu yun vi kokuu nda'u.

Oko uxi tno'o ja'vi ja ka ka'an tee ndichi

¹⁷ Kune'e xini te konini ron tno'o ka ka'an tee ndichi,
te ndakani ini jin anu ron tno'o ja kaxtno'o rin ya'a.

¹⁸ Chi junkuaan ini ron nuu ja tava'a ron ini anu ron,
te kotua'a tno'o nuu yu'u ron nani ore ja ka'an ron.

¹⁹ Te suni ja kaxtno'o rin nuu ron ndee vitna,
nagua ja kukanu ini ron Jito'o.

²⁰ Te ya'a ni tee rin nuu ron oko uxi tno'o ja'vi
ja ka'an tno'o ja xteku ña vi tno'o ja jinkui'nu ndaa ini ron,

²¹ nagua ja kaxtno'o ja kuni ron tno'o ndaa,
saa te kuni ndaa ron na tno'o ka'an ron nuu ndajiokuiin ron
nuu ñayiu ni ka tetniuu ña jin ron.

- 1 -

²² Ma su'u ron ñayiu kunda'u, chi kunda'ui,
ni ma xnda'u ron ñayiu tna'a tnundo'o nuu ki'in nuu tee
netniuu ja kunda'uechi.

²³ Chi maa Jito'o ka'an ni'nu ja ja'a ñayiu yun
te ndakindee ya ja jichi ja kanda ñayiu ka su'u ña yun.

- 2 -

²⁴ Ma kondeka tna'a ron jin ñayiu inu yachi ini,
ni ma vi nitna'a ron jin ñayiu ka kiti ini.

²⁵ Kana saa kutua'a ron nagua ka sa'i,
te tnaa ron xeyu sukun ron.

- 3 -

²⁶ Ma kiunduu ron nuu tniuu inka ñayiu,
ni ma tau nuu ron xu'un ja kondita inka ñayiu.

²⁷ Chi nuu tu nagua neva'a ron ja tniuya'u ron,
te vi kindee ndee jito nuu kixin ron.

- 4 -

²⁸ Ma ndasama ron montoo yuu jana'a nuu ka ñutna'a ron
ja ni ka jani ndi tata velu ron.

- 5 -

²⁹Tee satniuu guagua'a, chi nuu rey kokunukuechi de,
te ma kokunukuechi de nuu ñayiu nuu ka.

- 6 -

23 ¹Te nuu ka jinkoo ron nuu mesa ja vi kaa ron xtaa
jin in tee kuu ka'nu,

te koto gua'a ron maa ron na in nukoo nuu ron.

²Te visi ka'an ndeva'a ron ja kaa ron,

su ka'nu ni'nu maa ron.

³Ma kojio'o ron ndei de,

chi in ndei nani ja xnda'u ña kuu.

- 7 -

⁴Ma nduku ndee ndeva'a ron ja kuu kuika ron,
ka'nde ini, ma kondi'ni ron jin yun.

⁵Nuu ja na kondia'a gua'a ron, te kuni ron ja tu na jakuika oo,
chi vi sanaa ni, te nukoo ndijin, te ndagua ichi andivi
na kuinio ya'a na'nu.

- 8 -

⁶Ma jinkoo ron nuu mesa in tee xii ndeva'a ja kaa ron xtaa jin de,
ni ma kojio'o ron ndei asin ja neva'a de.

⁷Chi nagua ndakani ini de jin anu de, te saa oo de,
te kachi de: “Kaa vi ko'o ron”,
su masu ndija de ja ka'an de jin anu de.

⁸Chi ndandujan ron sava ja ni jaa ron,
te ni tu nagua ni jiniu'u tno'o luu ja ni ka'an ron nuu de.

- 9 -

⁹Ma koka'an ron nuu ñayiu vasa,
chi skexikoi tno'o ndichi ja ka'an ron.

- 10 -

¹⁰Ma ndasama ron montoo yuu jana'a nuu ka ñutna'a ron,
te ma ya'a ka ron nuu ñunde'i suchi ka kuu la'u.

¹¹Chi in ia ndakui kuu ia ka'an ni'nu ja ja'i,

te maa ya kuu ia ndakoo siki ron ja ja'a suchi ka kuu la'u yun.

- 11 -

¹²Tava'a nuu anu ron tno'o ja xteku ña jin ron,
te konini tno'o ndichi.

- 12 -

¹³Ma ya'a ini ron ja ndakanu ichi ndaa ron in suchi kueli,
chi nuu ja na kani ron jin ndesaa xnuu xii, te ma kui.

¹⁴Chi nuu ja na kani ron jin,
te skaku ni'nu ron jin ja ma ki'in nuu andeya.

- 13 -

¹⁵Nuu na kenta ron ja kuu ndichi ron, vi se'e,
te suni ru'un, chi kokuu sii ini rin.

¹⁶Te kokuu sii ini ndee ini ndee anu rin,
nuu konini rin ja ka'an ron tno'o ndaa.

- 14 -

¹⁷Ma kokuu kuasun ini ron jin ñayiu ka sa'a yika kuechi,
chi saa sua'a siun ni koyu'u ni'nu ron Jito'o.

¹⁸Chi jandaa ja saa te skundi'i gua'a ron,
te ma naa ndoñu'u ja ndetu ka'nu ron.

- 15 -

¹⁹Konini tno'o ka'an rin, vi se'e, te kokuu ron suchi ndichi,
te tanuu ni ini ja kaka ron ichi gua'a.

²⁰Ma nitna'a ron jin ñayiu ka ji'i ndeva'a texeen,
ni ñayiu ka jaa nde'e ndeva'a kuñu.

²¹Chi ñayiu ji'i vi ñayiu jaa nde'e ndeva'a xnai ja
neva'i, te kokuu nda'ui,
chi kokusuin, te kui'nui sa'un te'nde.

- 16 -

²²Konini tno'o ka'an tata ron, tee ni sa'a ña jin ron,
te ma skexiko ron nana ron nuu kuu nija'nu ña.

²³Ki'in tno'o ndaa vi tno'o ndichi vi tno'o ja xteku ña,
vi tno'o ja jinkui'nu ini, te ma ndaxiko ron.

²⁴ Kusii ini ndeva'a tata suchi sa'a ndaa,
te na in neva'a se'e ndichi, te kusii ini de jin.
²⁵ Na kokuu sii ini tata ron vi nana ron,
te na kokuu sii ini ña'a ni skaku ni skivi ña jin ron.

- 17 -

²⁶ Tanuu gua'a tno'o ka'an rin, vi se'e,
te kondia'a gua'a nuu ichi jika rin.
²⁷ Chi na kuinio yau kunu ndeva'a kuu ña'a xiko maa,
te na kuinio poso tundi kuu ñasi'i inka teyii.
²⁸ Te ndia'a yu'u ña ña, na kuinio in kui'na,
te sa'a ña ja kaya kua'a tee ka skindee ñasi'i.

- 18 -

²⁹ ¿Te ndee ñayiu nda'i kana? ¿Ndee ñayiu kusuchi
ini? ¿Ndee ñayiu ka tee tna'a?
¿Ndee ñayiu ka'an kuechi? ¿Ndee ñayiu tu nagua sa'i, te ni tuji?
¿Ndee ñayiu ni nduu kuakua'a nduchi nui?
³⁰ Ñayiu yun kuu ñayiu tu xndendoo ja ji'i vinu,
te kua'in jito tnuni kai vinu jaa.
³¹ Ma kondia'a ron ja vivii ndukua'a vinu
ni nuu yeye'e ñu'u nuu vasu,
te ni nuu vita vita ji'i ñayiu.
³² Chi sandi'i, te kaa ña na kuinio koo,
te jatu kiundo'o ña na kuinio texeen ti.
³³ Chi sa'a ja nani guaa kuu ja skuni ña,
te anu ron kana tno'o ne'e tno'o yichi.
³⁴ Chi kuni ron ja na tno'o ja katuu ron nuu ndute mar,
axi na tno'o katuu ron xtuu in yutnu sukun ja skanda ña tachi.
³⁵ Te kachi ron: “Ni ka xtuji ña, su tu jatu,
ni ka kani ña, su tu ni jini rin,
te nuu na ndoto rin, te ki'in rin jinduku rin inka vasu
ja nduva'a anu rin”, kachi ron.

- 19 -

24 ¹ Ma kokuu kuasun ini ron jin tee ka sa'a jakue'e,
ni ma kondioo ini ron ja vi kondeka tna'a gua'a ron jin de.
² Chi maa ni ka ndakani ini de ja vi su'u de jin tno'o xeen,

te nino'o ni ka ka'an de ja vi sa'a de jakue'e.

- 20 -

³Kondichio te sa'o in ve'e,
te jin ja jinkui'nu inio, te tauo cimientu ja koo yutnu ve'e yun.
⁴Te kondichi inio naxa tnaa chituo ve'e yun
jin ndi'i ndatniuu vii ja ndee ya'u vi ja junkuaan inio.

- 21 -

⁵Ñayiu ndichi, chi ondakui,
te ñayiu jinkui'nu ini, chi kuu ndakui kai.
⁶Chi chikua'a gua'a ron naxa kasi ron nuu vi kaxin tna'a ron,
te nuu oo kuakua'a tee ka xteku ña kuu nuu kundee ron.

- 22 -

⁷Te jika ndeva'a oo tno'o ndichi, te ma ni'i tee vasa,
te ma ni'i sa'un de tno'o ka'an de nuu ka ndututu ñayiu ñuu.

- 23 -

⁸Tee ndakani ini ja sa'a de jakue'e,
vi xnani ron jin de, “se'e tee ndakani kue'e ini”.
⁹Te ja ndakani kue'e ini tee vasa yun kuu yika kuechi,
te ndi'i ñayiu ka skexiko tee kuasun ini.

- 24 -

¹⁰Nuu ja kuita ron kiuu tna'a ron tnundo'o,
te masu ondakui gua'a ron.

- 25 -

¹¹Skaku ni'nu ñayiu ni ka jaka ja vi ka'ni,
te ndatau ñayiu ka oo yatni ja vi kuu.
¹²Chi visi na kachi ron: “Jandaa ndija ja tu ni jini san”,
¿te a ka'an ron ja tu jinkui'nu ini ia skua'a naxa
oo anu in in ñayiu?
¿A ka'an ron ja tu jini ia jito ña jin ron?
Te maa ya kuu ia ndatniuya'u ña jin ñayiu na kuu
na kuu na tniuu ni ka sa'i.

- 26 -

¹³Kaa nduxi ya'a, vi se'e, chi asin ndeva'a jaa,
te vixin kuni ron jioo nduxi ya'a nuu yu'u ron.

¹⁴Te saa vixin kuni ron tno'o ndichi nuu anu ron,
te nuu ja ni'i ron tno'o ndichi yun,
te ni'i ron in jagua'a,
te nuu skundi'i ron, te ma naa ndoñu'u ja ndetu ka'nu ron.

- 27 -

¹⁵Roon ja kuu ron ñayiu kue'e, ma ndakani ne'e ini
ron siki ñayiu ve'e tee ndaa,
ni ma su'u ron nagua oo ve'e de.

¹⁶Chi visi uja jichi na junkau tee ndaa, su kundee de ndakoo de.
Su ndia tee kue'e, chi tnaa ni'nu de maa de nuu jakue'e.

- 28 -

¹⁷Ma kokuu sii ini ron nuu kanakau ñayiu nee u'u
tna'a jin ron nuu jakue'e,
ni ma kokuu sii ini ron nuu tna'i tnundo'o.

¹⁸Kana saa ma jinkuaan ini Jito'o nuu na kuni ya,
te ma tetniuu ka ya tnundo'o siki ñayiu yun.

- 29 -

¹⁹Ma kiti ini ron ja ja'a ñayiu kue'e,
ni ma kokuu kuasun ini ron jin ñayiu ka sa'a jakue'e.

²⁰Chi tu nagua ndetu ka'nu ñayiu kue'e yun,
te ñayiu sa'a jakue'e, chi nda'vai na kuinio in lámpara.

- 30 -

²¹Koyu'u ni'nu Jito'o, vi se'e, te kuanyu'u kuandetu nuu rey,
te ma kondeka tna'a ron jin ñayiu ka ndakoo ja ka sa'a jakue'e.

²²Chi sanaa ni te kenta tnundo'o ni tetniuu ia Dios vi rey,
te na jinio na tnundo'o vi tna'a ñayiu yun.

Sava ka tno'o ja'vi ja ni ka ka'an tee ndichi

²³Suni tno'o ya'a kuu tno'o ja'vi ja ni ka ka'an tee ndichi:

Masu vatuka kuu ja ka sa'a siin siin ron in in ñayiu
nuu ka ja'nde ron kuechi.

²⁴ Na in kachi nuu ñayiu kue'e: “Ñayiu ndaa kuu ni”,
te vi xtau tnia'a ña ñayiu ñuu kueli jin, te vi skexiko
ña ñayiu ñuu na'nu jin.

²⁵ Su ñayiu sa'a ja tniuya'u ñayiu kue'e yun ja sa'i,
te kee yiñu'i, te koo javii java'a jin.

²⁶ Te ñayiu ka'an tno'o ndaa ndija
kuu na kuinio in ñayiu ja chitu yu'u inka ñayiu ja ka'an too tna'i.

²⁷ Xtñañu'u ka ndasa'a ñunde'i ron,
te sa'a tua'a ñu'u ron ja na koo nagua skuita ron,
yun te saa sa'a ron ve'e ron.

²⁸ Ma ka'an ron tno'o ja masu nagua jini ron siki tna'a kuikin ron,
ni ma ka'an ron tno'o luu ja ka'an tno'o ron ja ja'i.

²⁹ Ma kachi ron: “Vi nani ni sa'a ñai, te suni saa ni na ndasa'o jin,
na ndaxtenao jin, nagua ni sa'a ñai jion”.

³⁰ Ni ya'a rin nuu ñu'u tee ku'ndu,
vi yatni nuu oo tnu uva tee tu jinkui'nu ini.

³¹ Te ni jini rin ja nii nuu ñu'u yun ni nana tnu iñu,
vi ninii nuu ni nana yuku,
te ja ni tnani korra yuu ja ndesi yu'u ñu'u yun.

³² Te nuu ni jini rin ya'a, te ni ndakani ini rin jin anu rin,
te nuu ni ndia'a rin, te ni kutua'a rin tno'o ya'a:

³³ Joo ni kusun ron, te joo ka kusun ndei ron,
te ndakanu ndee nda'a ron joo ka ja ndatatu ron,

³⁴ te kenta ni ja kunda'u ron na kuinio in kui'na,
axi na kuinio in tee nee kuji.

Sava ka tno'o ja'vi ja ni tee Salomón

25 ¹ Suni tno'o ya'a kuu tno'o ja'vi ja ni tee rey Salomón, te ni
ka ndatee tee ni ka ojinokuechi nuu Ezequías, rey Judá.

² Jayiñu'u kuu nuu ia Dios ja tayu'u ya nagua sa'a ya.
Su jayiñu'u kuu nuu rey ja ndaxtuu de nagua oo yu'u.

³Nagua sukun andivi vi nagua kunu chii ñu'u,
suni saa oo ini anu rey, te ma kuu ja jinkui'nu inio naxa oo.

⁴Xtajioo ja ni ndakuiso xe'e kaa kuu plata jian,
te na kene'e tee kani kaa in vasu vii.

⁵Vi xtajioo ñayiu kue'e nuu rey,
te na koo yutnu nuu tatnuni de ja sa'a ndaa de.

⁶Ma sa'a teyii ron maa ron nuu oo ron nuu rey,
te ma nduku ron ja kokuu inuu ron jin tee ka kuu na'nu.

⁷Chi gua'a ka kuu ja na kachi rey nuu ron: “Makaa ya'a”,
te masu ja kendoo ron jakanoo jin nuu tee ka kuu na'nu yun.

⁸Ma tnaa ñama ron in ñayiu nuu nda'a tee ka netniuu,
kana saa sandi'i, te ma kuni ron nagua sa'a ron,
te taa tna'a kuikin ron jakanoo nuu ron.

⁹Sandaa kuechi tavi ron jin tna'a kuikin ron,
su ma ndaxtuu ron inka ñayiu.

¹⁰Kana saa taa ñayiu nini yun jakanoo ron,
te ma kuu ka ja nduva'a jakanoo ron yun.

¹¹Tno'o ja ka ka'an ñayiu mamaa ore
kuu na kuinio oro ja ni ndukutu jin plata.

¹²Na kuinio xe'e kuu oro axi ja ñu'u sukun ja kuu oro vii ndeva'a,
kuu tno'o ka'an ñayiu ndichi nuu kuxein nuu ñayiu
janta'u tno'o ja ka'in.

¹³Te na kuinio nuu sa'a vijin ja kuun yua'a yoo i'ni,
saa kuu jin in tee ndaa ja kua'an de majinkaxtno'o
de nuu tee ni tetniuu ña,

chi xndiko de anu lamu de.

¹⁴Te na kuinio nuu yi'i tachi vi in viko, su tu na sau kuun,
saa kuu jin in tee ka'an teyii ja kuña'a de, su tu
sa'un nagua jiña'a de.

¹⁵Te jin ja jandee jataa inio sa'a ja ya'a ini tee
tatnuni jin ja kiti ini de,
te yao, chi visi vita kuu, su ja'nu ña jin yiki.

¹⁶ Nuu ja ni'i ron nduxi, te kaa na kua'a ndenuu ini ron,
chi kana saa kaa ndeva'a ron, te ndujan ron.

¹⁷ Ma ki'in chito ron ve'e ñayiu oo yatni jin ron,
kana saa tunini ñai jin ron, te skexiko ñai.

¹⁸ Te na kuinio marru axi yuchi kani axi yutnu ndugua,
saa kuu tee ka'an tno'o siki tna'a kuikin de.

¹⁹ Te na kuinio no'o ja ni tna'nu axi si'i ja ni jiokoso,
saa kuu ja kukanu inio in tee ja tu skunkuu de tniuu ndee
nuu de nuu ka tna'o tnundo'o.

²⁰ Te ñayiu jita yaa nuu ñayiu kusuchi ini,
kuu na kuinio ñayiu tau sa'u'in yoo vijin
axi na kuinio ñayiu tnaa vinagre nuu ni tuji.

²¹ Te nuu ja kokin ñayiu ka'an u'u ña jin ron, te kuña'a ja na kai,
te nuu ja yichi, te kuña'a ndute na ko'i.

²² Chi saa te sa'a ron ja vi ndukua'a tnui ja ndukanoi jin ja sa'i,
te maa Jito'o, guaa ndandione'e ndandiotaa ya nuu ron.

²³ Tachi ja vaji ichi nda'a kua'o sa'a ja kuun sau,
te yaa ja ka'an kue'e siki ñayiu sa'a ja nduxeen nuu ñayiu yun.

²⁴ Gua'a ka kuu ja koo in yuve'e,
masu ja koo in ve'e ka'nu jin in ñasi'i yachi ndeva'a ini.

²⁵ Na kuinio ndute vijin ja ji'i ñayiu yichi ndeva'a,
saa kuu jin tno'o vii tno'o va'a ja vaji ndee in ñuu jika.

²⁶ Te na kuinio nuu ndute ni nduu ñuñu'u, vi poso
ndute ja ni kutne'e,

saa kuu jin ñayiu ndaa ja kanakau i nuu ñayiu kue'e.

²⁷ Masu gua'a kuu ja kaa ndeva'o nduxi,
te ni tu na jayiñu'u oo nuu ndukuo jayiñu'u mao.

²⁸ Te na kuinio in ñuu ka'nu ja tu na muro ndesi,
te vi ja oo ja naa,

saa kuu jin tee tu jini ja ka'nu ni'nu maa.

26 ¹ Masu gua'a kuu ja kuun yua'a yoo i'ni,
te ni ja kuun sau yoo ka ndaxtutu ñayiu ja kee nuu ñunde'i.

Te suni saa masu gua'a kuu ja koo jayiñu'u nuu tee vasa.

² Na kuinio tixiko ja tu jini ti ndenu ki'in ti nuu ndagua ti,

axi na kuinio tisala ya'a ja tu na taka ti,
saa kuu jin tnia'a, chi ma kenta nuu ja tu na kuechi tavi ñayiu.

³Na vi kanio kuai jin yo'o kuiñi, te na vi junkanio
mentu jin yo'o yu'u ti,
te suni na vi kanio yata ñayiu vasa jin xtnuu xii.

⁴Ma ndaka'an ron tno'o ja tu jiniu'u nuu ñayiu vasa,
nagua ja ma kokuu inuu ron jin ñayiu vasa yun.

⁵Ndaka'an nuu ñayiu vasa naxa kuini ja ka'an ron nui,
nagua ja ma kokuu teyii ja ñayiu ndichi kuu mai.

⁶Te na kuinio ñayiu ja'nde si'in, te tna'a mai
tnundo'o jin jakue'e yun,
saa kuu in ñayiu tetniuu in tno'o nuu nda'a in tee vasa.

⁷Te na kuinio si'in tee yakua ja tu jiniu'u ja kaka de,
saa tu jiniu'u tno'o ja'vi ja ka'an ñayiu vasa.

⁸Tu nagua jiniu'u ja tnaa ñayiu yuu nuu yo'o yuu
nuu ja ni ju'ni yuu yun.

Te suni tu jiniu'u ja vi konee yiñu'u ñayiu nuu in ñayiu vasa.

⁹Na kuinio iñu ja ni kiuu nda'a in tee jini, te tu jini de ja u'u,
saa kuu jin tno'o ja'vi ja ka'an ñayiu vasa, chi tu
jinkui'nu ini mai na tno'o ka'in.

¹⁰Na kuinio tee tiuu jin kuji ja xtujji de ndi'i ni ñayiu ka ya'a yun,
saa kuu jin tee ni jiña'a tniuu sa'a ñayiu vasa ja kosatniui ve'e de.

¹¹Te na kuinio ti'ina ja ndajiokuiin ti ndakaa ti ja ni ndujan ti,
saa kuu jin ñayiu vasa ja ndajiokuiin sa'i ja tu jiniu'u.

¹²¿A jini ron in tee ja ka'an de ja tee ndichi kuu maa de?
Te gua'a ka kuu ja kukanu inio in tee vasa, masu tee
ka'an ja tee ndichi kuu de.

¹³Te ñayiu ku'ndu, chi kachi: “Ma kuu ki'in san
satniuu san vitna,

chi nuu ichi yun oo in ndika'a, te kaa ña ti”.

¹⁴Te nagua jiko xtnuu ye'e nuu kaa ja tnii ña jin tnu,
saa jiko ñayiu ku'ndu, te ndajiokuiin nuu jitoi.

¹⁵Ñayiu ku'ndu, chi skenda'i nuu ko'o, su kuitai,
te tu tnai yu'i ja kai.

¹⁶ Ñayiu ku'ndu, chi ndakani ini mai ja ñayiu ndichi ka kui, saa uja ñayiu ka jini vi ka'an gua'a.

¹⁷ Nuu kiunduu ñayiu nuu oo ja kiti ini inka ñayiu, kuu na kuinio ja kakuikoi in ti'ina jin so'o ti.

¹⁸ Na kuinio ñayiu ndukue'e ja tiuu jin kuji, te skuntai yutnu ndugua ja kai koko koko ñu'u, te ja'ni ñayiu, ¹⁹ saa kuu jin ñayiu xnda'u ñayiu ndeka tna'a gua'a jin, te jiña'i: “Nani tno'o siki ka'an san”.

²⁰ Nuu tu na tutnu kai, te nda'va ñu'u, te nuu tu na ñayiu jika jin kuentu, te tu na ñayiu vi kotee tna'a. ²¹ Jin tikayi koko ñu'u, te jin tutnu jikin ñu'u, te jin ñayiu jika jin jakiti ini kuu ja skuikin ñu'u ja ka tee tna'a ñayiu.

²² Tno'o ja ka'an ñayiu jika jin kuentu kuu na kuinio in javixin, te kunjino ndee kunu kunu ini anu ñayiu.

²³ Te na kuinio in kisi ñu'u ja ni ka joso jin plata, saa kuu jin tno'o luu ndeva'a ja ka'an ñayiu ndakani kue'e ini.

²⁴ Ñayiu ka'an u'u ña, chi tu xtui mai nuu ka'in, su ndee ini anui, chi ndakani kue'e ini.

²⁵ Te ma kandija ron nuu ka'an va'a ndeva'i, chi ñu'u chitu jakue'e ini anui.

²⁶ Te visi tu xtui mai ja ka'an u'u ñai, su ndatuu jakue'e sa'i yun nuu ka ndututu ñayiu.

²⁷ Na in jate in yau ja kanakau inka ñayiu, te yun nanakau mai.

Te na in skiotuu in kava ja xtui inka ñayiu, te siki mai nanakau kava yun.

²⁸ Ñayiu ka'an tno'o tno'o, chi ka'an u'ui inka ñayiu.

Te ñayiu ka'an luu ndeva'a ja xnda'ui inka ñayiu, chi sa'i ja kanakau ñayiu yun nuu jakue'e.

27 ¹ Ma kokuu teyii ron nagua sa'a ron kiuu xtee, chi tu jini ron nagua kokuu.

- ²Ma ndakuantno'o ron maa ron, kuandetú ja inka ñayiu na ndakuantno'o ña.
Te na ndakuantno'o ña inka ñayiu, masu ja vi maa ron ndakuantno'o ron maa ron.
- ³Vee ndeva'a yuu vi vijin kuu ja kondiso ñuti.
Su vijin ka kuu ja kundee inio jin ja kiti ini ñayiu vasa, saa ndi nduu yun.
- ⁴Kue'e ndeva'a kuu ja kiti ini, te xeen ndeva'a kuu ja yachi ini, ¿su na in kundee ini jin tno'o kuasun?
- ⁵Gua'a ka kuu ja vi xtuu ñayiu mai ja ka kuxein nuu, masu ja ka kutoo yu'u ñai.
- ⁶Gua'a ka kukanu inio ñayiu ndeka tna'a gua'a jion ja kuxein nuu,
masu ñayiu ka'an u'u ña ja chitui nuu.
- ⁷Ñayiu ñu'u chitu chii, chi vi ndee jioo nduxi skexikoi.
Su ñayiu kokin ndeva'a, chi vi ndee ja ugua jini vixin.
- ⁸Na kuinio tisala ja jiondita jika ti nuu oo taka ti, saa kuu jin ñayiu nuu jiondita jikai nuu ve'i.
- ⁹Tatna xiko kuu ja ndasa'a sii ini ña jin in ñayiu, te tno'o vii tno'o va'a ja xteku ña in ñayiu ndeka tna'a gua'a jin, kuu ja ndakuña'a tno'o ndee ini nui.
- ¹⁰Ma xndoo ron ñayiu ndeka tna'a gua'a jin ron, ni ñayiu ndeka tna'a gua'a jin tata ron.
Ni ma ki'in ron ve'e ñani ron nuu tna'a ron tnundo'o, chi gua'a ka kuu in tna'a yatni saa in ñani oo jika.
- ¹¹Kondichi, vi se'e, te na kokuu sii ini rin jin ron, saa nagua ja ni'i rin tno'o ka'an rin nuu ka kane'e ña ñayiu jin rin.
- ¹²Ñayiu jini nagua kuu, chi nuu jini ja vaji jakue'e, te kujioi.
Su ñayiu tu jini naxa sa'i, chi ya'i kua'in, te tna'i tnundo'o nuu jakue'e yun.
- ¹³Vi kindee sa'un ñayiu tau yika ja ja'a ñayiu inka ñuu,
te na kava ndee sa'uin nagua ja kuu vi kuña'a nuu ron nuu ñasi'i ja tu ka jini ron.
- ¹⁴Masu vatuka kuu ja kana ko'o in ñayiu jin inka ñayiu ndeka tna'a gua'a jin nuu kuu tno'o ne'e, nuu ka'in “oo va'a ni”,

chi kuu ndakani ini inka ñayiu yun nani kuinio ja kane'e ñai.

¹⁵Ñasi'i ja junkuaan ini ja tee tna'a
kuu na kuinio nuu ji'in ja chia ji'in te ji'in ni tiempu savi.

¹⁶Ñayiu nduku ja junkani ñasi'i yun
kuu na kuinio ñayiu nduku ja junkani tachi nuu yi'i,
axi junkani texe'en jin nda'a kua'i.

¹⁷Kaa, chi ndisa kaa maa ndasa'a xeen tna'a,
te ñayiu, chi ndisa mai ka ka'in vi ka xteku tna'i.

¹⁸Ñayiu jito tnu tichi iuu, chi kaa mai tichi iuu ja kuun yun,
te ñayiu jito va'a ja neva'a jito'i, chi ni'i jayiñu'u.

¹⁹Nagua xne'e ndute naxa jito ñayiu,
saa ni xne'e anu naxa oo maa ñayiu yun.

²⁰Yau ñaña vi andeya, chi tu ndenuu ini jin ñayiu ka ji'i,
te saa ni nduchi nuu ñayiu, chi tu ndenuu ini jin ja ndia'a.

²¹In nuu tija'an ka xndua'a plata ja ka jito tnuni,
te in nuu jitnu ka xndua'a oro ja ka jito tnuni,
te ñayiu, chi ka jito tnuni mai jin jayiñu'u ja ka ni'i.

²²Ñayiu vasa, chi visi na vi kaxin vii ron jin,
nagua sa'a ron ja jaxin ron triu,
suni ma ndondei jin ja tu jiniu'u ja sa'i.

²³Kondia'a gua'a naxa ka oo ndikachi ron,
te koto gua'a ron kiti tata ron,

²⁴chi ma kuxii ja kuika,
te ni jayiñu'u ma kuxii ja ndaya'a nda'a in in tatatno'o.

²⁵Nuu te'nde yuku, te nduyute tindu'u,
te ka ndaxtutu yuku ja oo nuu yuku.

²⁶Te jin ixi lelu ron, ni'i ron sa'un kui'nu ron,
te jin ndixi'u ron, ni'i ron xu'un ja ndakuaan ron ñunde'i ron.

²⁷Te koneva'a kua'a ron xikui ndixi'u ron
ja vi koko'o ron jin ñayiu ve'e ron,

vi ja vi koko'o suchi si'i ja ka jinokuechi nuu ron.

28 ¹Ñayiu sa'a jakue'e, chi jino yu'i, visi tu na in sondikin ña jin.
Su ñayiu ndaa, chi kukanu ini ja oo gua'i na kuinio in ndika'a.

²Nuu ka jaxin tna'a kua'a ñayiu in ñuu, chi ka kaya
kua'a tee ka tatnuni.

Su nuu oo in tee ndichi ja tatnuni gua'a de, chi oo gua'a ñuu yun.

³Tee kue'e ja sa'a ndeva'a de jin ñayiu ka kunda'u,
kuu de na kuinio in sau xeen ndeva'a ja xnaa ndi'i ja
ka jitu ñayiu nuu ñunde'i.

⁴Ñayiu xndendoo Ley, chi sa'a ka'nui ñayiu kue'e.
Su ñayiu jantno'o Ley, chi nduku ndei siki ñayiu kue'e yun.

⁵Ñayiu kue'e, chi tu ka jinkui'nu sa'un ini ja vi sa'a ndai.
Su ñayiu ndanduku Jito'o, chi ndi'i ni ja jinkui'nu ini.

⁶Gua'a ka kuu ja kokuu nda'uo, su kokuo ñayiu ndaa,
masu ja kokuo ñayiu kuika, te kokakao ichi kue'e.

⁷Ñayiu tava'a Ley ia Dios, chi se'e jinkui'nu ini kui.
Su suchi ndeka tna'a jin ñayiu ka jaa nde'e ndeva'a,
chi jiña'i jakanoo tatai.

⁸Ñayiu tatutu kua'a ja kuika neva'i nuu jikain kua'a se'e xu'un,
te tatutui ja kokuu jin ñayiu ka'an nda'u ña jin
ñayiu ka kuu nda'u.

⁹Ñayiu tu kuini ja konini Ley ia Dios,
te suni skexiko ia Dios tno'o ka'in nuu ndakuatui.

¹⁰Ñayiu jaka ña jin ñayiu ndaa nuu ichi kue'e, chi
nanakau mai nuu jakue'e sa'i yun.

Su ñayiu tu sa'a jakue'e, chi ni'i ta'u mai jagua'a.

¹¹Ñayiu kuika, chi ka'in ja ñayiu ndichi ndeva'a kui.
Su ñayiu kunda'u ja jinkui'nu ini, chi skua'a guagua'i
naxa oo ñayiu kuika yun.

¹²Nuu ka kundee ñayiu ndaa, te ka sa'a ñayiu in viko ka'nu.
Su nuu ka kundee ñayiu kue'e, te ndi'i ñayiu ka tayu'u nuu.

¹³Ñayiu tayu'u yika kuechi, chi ma kee gua'i.
Su ñayiu na'ma yika kuechi, te xndendoi jakue'e yun,
chi ni'i ja koneka'nu ini ia Dios ja ni sa'i.

¹⁴Na ta'u na ndetu ñayiu siun ni yu'u ni'nui ia Dios.
Su ñayiu sa'a ndee ini, chi junkau mai nuu jakue'e.

¹⁵Tee kue'e ja tatnuni in ñuu nda'u,
kuu de na kuinio in ndika'a ja kañu xeen ti,
axi na kuinio in oso ja kokin ndeva'a ti.

¹⁶Tee tatnuni ja tu jini nagua kuu,
chi jikan de kua'a ka xu'un nuu ñayiu.
Su tee tu ndioo ini ja kuu kuika de,
chi koteku de kuakua'a kuia.

- ¹⁷ Ñayiu ja'ni ndiyi, chi vi sondikin ña jin,
te kokunu yu'u mai, guaa ndee kiuu kui,
te ni in ñayiu, ma vi nduku ja vi chituu ña jin.
- ¹⁸ Ñayiu jika ndaa, chi kaku ni'nui nuu jakue'e.
Su ñayiu jika ichi kue'e, chi kanakau mai nuu jakue'e yun.
- ¹⁹ Ñayiu jitu nuu ñunde'i, chi vi sua'a kendoo sagua ja kai.
Su ñayiu ndikin ña jin ñayiu ku'ndu, chi kokuu nda'u ndeva'i.
- ²⁰ Ñayiu ndaa, chi ni'i kua'a javii java'a nuu ia Dios.
Su ñayiu ndioo ini ja kuu kuikai, ma kakui, chi
tniuya'u mai jin ja sa'i yun.
- ²¹ Masu gua'a kuu ja kosa'a sion in in ñayiu,
chi vi ndee jin in yu'u xtaa, te kuu junkuei ñayiu nuu yika kuechi.
- ²² Ñayiu xii nuu, chi ndioo ndeva'a ini ja kuu kuikai,
te ni tu jini ja vaji ja kokuu nda'ui.
- ²³ Ñayiu kuxeen nuu inka ñayiu, chi sandi'i te vi
ka'an va'a ka ña jin,
saa ñayiu ka'an luu ndeva'a jin inka ñayiu yun ja xnda'u ñai.
- ²⁴ Ñayiu su'u tatai axi nanai, te ka'in ja masu yika kuechi kuu,
chi tna'a ñayiu ka ja'ni ndiyi kui.
- ²⁵ Ñayiu ndioo ndeva'a ini ja kuika oo ñuyiu, chi
skaxin tna'i ñayiu.
Su ñayiu kukanu ini Jito'o, chi kee gua'i.
- ²⁶ Ñayiu kukanu ini mai, chi in ñayiu vasa kui.
Su ñayiu jika jin tno'o ndichi, chi kakui nuu tnundo'o.
- ²⁷ Ñayiu chituu ña jin ñayiu ka kunda'u, chi ma
kuni ja kokunda'ui.
Su ñayiu tu kuini ja chituu ña, chi kua'a ñayiu vi
xtau tnia'a ña jin.
- ²⁸ Nuu ka kundee ñayiu kue'e, te ndi'i ñayiu ka tayu'u nuu.
Su nuu ka naa ñayiu kue'e, te ka ndakaya ñayiu ndaa.
- 29** ¹ Ñayiu sa'a ndee ini nuu ka kuxeen nui, vi sanaa ni te nai,
te tu na tatna ja kakui.

- ² Nuu ka tatnuni ñayiu ndaa, te ka kusii ini ñayiu ñuu.
Su nuu ka tatnuni ñayiu kue'e, te ka tnana nda'u
ñayiu ñuu ja ka tna'i tnundo'o.

³Nuu kutoo in suchi ja koi jin tno'o ndichi, te jiña'i
jasii ini nuu tatai.

Su suchi jika jin ña'a ka xiko maa, chi xnai xu'un neva'i.

⁴Rey ja sa'a ndaa, chi sa'a de ja oo yutnu ñuu de.

Su rey ja jikan kua'a xu'un impuestu, chi skunaa de ñuu de.

⁵Ñayiu ka'an luu ndeva'a jin tna'i ja xnda'u ñai,
chi sa'i ja na kanakau ñayiu yun nuu jakue'e.

⁶Ñayiu kue'e, chi nanakau mai nuu yika kuechi.
Su ñayiu ndaa, chi jitai ja kusii ini.

⁷Ñayiu ndaa, chi jini ja sa'a ndai ja ja'a ñayiu ka kunda'u.
Su ñayiu kue'e, chi ni ja tu ndi'ni.

⁸Ñayiu ka sa'a kuasun sava ka ñayiu, chi skiti ini ñayiu ñuu.
Su ñayiu ndichi, chi ka jini naxa vi sa'i ja vi ya'a ini
ñayiu jin ja kiti ini yun.

⁹Nuu ja in ñayiu ndichi na vi skiti ini tna'a jin in ñayiu vasa,
te visi na kiti ini axi na kuakui, su tu sa'un nagua
kuu sa'i ja ya'a ja kiti ini yun.

¹⁰Tee ka ja'ni ndiyi, chi ka skexiko de ñayiu tu na kuechi.
Su ñayiu ndaa, chi ka ndukui ja vi skaku ni'nui
ñayiu tu na kuechi yun.

¹¹Ñayiu vasa, chi jandetui nani guaa sa'i nuu kiti ini.
Su ñayiu ndichi, chi kundei ja'nu ni'nui mai.

¹²Nuu ja in tee tatnuni nini tno'o tno'o ka ndakani ñayiu,
nuu saa te ndi'i ñayiu ka netniuu jin de, ka ndui ñayiu kue'e.

¹³Kintna'a inuu ni ñayiu kunda'u jin ñayiu jikan kua'a se'e xu'un,
chi maa Jito'o ni jiña'a ja ka tekunuu ñayiu yun.

¹⁴Rey ja sa'a ndaa ja ja'a ñayiu ka kunda'u
sa'a de ja siun ni koyutnu nuu tatnuni de.

¹⁵ Nuu ka kani ña vi ka kuxeen nuu in suchi kueli, chi kuu ndichi.
Su se'e ja ka jandetu ja sa'i nagua kuini mai, chi
jiña'i jakanoo nuu nanai.

¹⁶ Nuu ka kaya ñayiu kue'e, te ka kaya kua'a yika kuechi.
Su ñayiu ndaa, chi vi kuni nui ja vi skunaa ñayiu yun.

¹⁷ Ndakanu ichi ndaa ni se'e ni,
te ndatatu anu ni vi kosii ini ni.

¹⁸ Nuu ja tu na ñayiu skuni ña ia Dios naxa kokuu,
te ya'a yun ni ja ka sa'a ñayiu ñuu.
Su na ta'u na ndetu ñayiu skunkuu Ley ia Dios.

¹⁹ In tee jinokuechi, chi ma nukuiin ichi ndaa de jin
sua'a ni tno'o ka'on,
chi visi jinkui'nu ini de, su tu kuini de kuantno'o de.

²⁰ ¿A jini ron in tee ja ñama ka'an de, te tu ndakani gua'a ini de?
Te kondetu ka'nu kao nuu in tee vasa saa nuu tee yun.

²¹ Ñayiu ka'an luu ndeva'a jin in suchi jinokuechi
ndee luluu suchi yun,
te sandi'i te kindee ja sa'a jajin ja neva'a lamui.

²² Ñayiu yachi ndeva'a ini, chi jaxin tna'i jin ñayiu,
te ñayiu kiti ini, chi kua'a yika kuechi sa'i.

²³ Ñayiu sa'a teyii mai, chi kee nda'ui,
te ñayiu sa'a nda'u sa'a kee ni, chi koo jayiñu'u nui.

²⁴ Ñayiu yitu tna'a jin kui'na, chi sa'a kue'i mai,
chi visi ja oi ja xtuu ñai, su ma ndakani.

²⁵ Ja yu'u ñayiu inka ñayiu kuu na kuinio in ja skanakau ña jin.
Su ñayiu kukanu ini Jito'o, chi koo gua'i.

²⁶ Kua'a ñayiu ka nduku ja na chindee chituu ña tee tatnuni.

Su maintno'o maa Jito'o guaa sa'a ndaa ya ja ja'a in in ñayiu.

²⁷ Ñayiu ndaa, chi ka skexikoi ñayiu ka sa'a jakue'e.
Su ñayiu kue'e, chi ka skexikoi ñayiu ka jika ndaa.

Tno'o ja'vi ni ka'an Agur

30 ¹ Ya'a kuu tno'o ja'vi ni ka'an Agur, seyii Jaqué, nuu ni ndakani de tno'o ia Dios nuu Itiel vi nuu Ucal, nuu jiña'a de:

² Jandaa ndija ja in tee vasa ka kuu san saa sava ka ñayiu, chi ni ja tu jinkui'nu ini san nagua ka jinkui'nu ini ñayiu.

³ Ni tu ni kutua'a san tno'o ndichi, te ni tu jini sa'un san naxa oo ia Dios.

⁴ ¿Chi na in ni kaa ndee andivi, te ni ndajiokuiin?
¿Axi na in ni jasi tachi nuu yi'i in nuu tikoko nda'i?
¿Axi na in ni tniutuu ndute in nuu sa'uin?
¿Axi na in ni tatnuni ndenu yituu ja'a ñuyiu?
¿Naxa nani ya, vi naxa nani se'e ya, nuu ja jini ni?

⁵ Ndi'i tno'o ia Dios kukanu inio ja skunkuu ya, te jito ña maa ya jin ñayiu ka kukanu ini ya.

⁶ Ma ndaxtaa ndaxtuu ka ni tno'o ya, kana saa kuxeen ya nuu ni, te kokuu ni in ñayiu tno'o nuu ya.

⁷ Maa ni uu ja jikan san nuu ni, vi Dios, te taa ni ama ka ja kuu san:

⁸ Xtajioo ni tno'o tno'o vi tno'o la'la ja ka'an san, te ma sa'a ni ja kokuu kuika san, ni ma kokuu nda'u san, chi taa ni nani ja kokaa san in kiuu in kiuu.

⁹ Chi kana saa koneva'a kua'a san, te kujioo san nuu ni, te kachi san: “¿Na in kuu Jito'o?”

Axi kokuu nda'u san, te vatuni su'u san, te kane'e san jin ni, vi Dios.
Jiña'a de nuu ia Dios.

¹⁰ Ma kane'e ni jin ñayiu jinokuechi jin nuu jito'i, kana saa xtau tnia'a ñai jin ni, te tna'a ni tundo'o.

¹¹ Ka oo ñayiu ja ka kane'i jin tatai,

te tu ka ka'an vii ka ka'an va'i jin nanai.

¹² Ka oo ñayiu ka ndakani ini ja ka oo vii ndeva'a mai,
su ni ja tu ka ndasavii mai jin jakue'e ka sa'i.

¹³ Ka oo ñayiu ka ka'an ja vi mai ka kuu na'nu ka,
te ka sa'a teyii mai nuu ka ndia'i sava ka ñayiu.

¹⁴ Ka oo ñayiu ja vi na kuinio yuchi kani ka kuu no'i,
te vi na kuinio yuchi ndugua ka kuu no'o yosoi,
nagua ja vi kokoi ñayiu ka kunda'u vi ñayiu tu nagua
ka neva'a sa'un nuu ñuyiu ya'a.

¹⁵ In tindaku neva'a ti uu sesi'i ti, ja maa ni ka jini ti ka
jikan ti: “Taa ni, taa ni”, ka kachi ti.

Te ka oo uni ja tu sa'un ka ndenuu ini,

te ja kuu kuun, chi tu sa'un na ama ka'an: “Ja ni kuu ni”.

¹⁶ Te suu ka kuu: Yau ñaña, vi in ñasi'i ja tu jinku'un luluu,
vi ñunde'i ja tu ndenuu ini jin ndute,
vi ñu'u ja tu jinkuiin ja kai.

¹⁷ Ñayiu ja skexiko tatai,

te tu jantno'i tno'o ka'an nanai,

na vi tau tikaka nduchi nui,

te na vi kaa ña chioko.

¹⁸ Ka oo uni ja tu jinkui'nu ini san,

te ja kuu kuun, chi ni ja tu jini sa'un san, te suu ka kuu ya'a:

¹⁹ Naxa ka ndagua ya'a na'nu andivi,

vi naxa ka jika koo nuu kava,

vi naxa ka jika barco nuu ndute mar,

vi naxa ka jika suchi yii jin suchi si'i kuechi.

²⁰ Ñasi'i skindee yii, chi sua'a sa'a ña:

sa'a ña kuechi ñuyiu jin inka teyii, te jichi vii ña,

te ka'an ña: “Tu sa'un na jakue'e sa'a san”.

²¹ Ka oo uni nuu ñayiu ka sa'a ja vi sua'a ni'i ñuyiu,

te ja kuu kuun, te ma kundee ka ini ñuyiu, te suu ka kuu:

²² tee jinokuechi nuu kenta de ja kuu de rey,

vi ñayiu vasa nuu oo kua'a ja kai,
²³vi ñasi'i ka skexiko ñayiu ja ni ni'i yii ña,
 vi suchi si'i jinokuechi ja nukuiin nuu tniuu ña'a
 xiin nuu jinokuechi.

²⁴Ka oo kuun kiti kueli ja vi tu ka nana'a ti ñuyiu,
 su inu ndichi kaa ti saa ñayiu ndichi. Te suu ka kuu kiti ya'a:
²⁵Chioko kueli, chi ka kuu ti in ñuu ka'nu ja tu ndakui,
 su ka ndaxtutu kua'a ti ja vi kokaa ti yoo kei;
²⁶vi iso, chi ka kuu ti inka ñuu ja tu ndakui,
 su ka sa'a ti ve'e ti ne'u kava;
²⁷vi tika langosta, chi visi tu na rey ti ja tatnuni,
 su nuu ka ndagua ti, te yukun yukun kua'ankuei ti;
²⁸vi tindoo, chi visi jin nda'a nio te tnio ti,
 su vi ndee ve'e tniuu nuu oo rey, te ka oo ti.

²⁹Ka oo uni kiti ja vii ndeva'a ka jika ti,
 te ja kuu kuun, chi luu ndeva'a jika, te suu ka kuu ya'a:
³⁰Ndika'a kuu kiti ndakui ka nuu ndi'i kiti,
 te ni ja tu jika yata ti nuu nani guaa kuu;
³¹vi li'i ja sa'a teyii ti maa ti nuu jiondita ti,
 vi chivatu nuu yoxno'o ti nuu ndixi'u,
 vi rey nuu yoxno'o de nuu soldado de.

³²Nuu ja tu ni ndakani gua'a ini ni,
 te ja sa'a teyii ni maa ni,
 axi nuu ja ndakani ini ni ja sa'a ni jakue'e,
 te kasi yu'u ni.
³³Chi ka jini ndao ja na in kagua xikui, te kene'i kesu,
 te nuu ja kitui xnii, te kati niñi xnii,
 te nuu ja skiti ini inka ñayiu, te vi kaxin tna'i.

Tno'o ja'vi ni ka'an rey Lemuel

31 ¹Ya'a kuu tno'o ja'vi ni ka'an rey Lemuel, tno'o ni jiña'a ia
 Dios ja ni kaxtno'o nana de nuu de.

²¿Nagua ndo'o ron, vi se'e?
 ¿Nagua ndo'o ron, vi se'e, ni ñu'u chii rin?

¿Nagua ndo'o ron, vi se'e, ni jikan rin nuu ia Dios?
³Ma xnaa ron jandakui ron jin ñasi'i,
ni ma kaka ron ichi ka jika ña'a ka skunaa ña jin rey.
⁴Masu vatuka kuu, vi Lemuel, ja vi koko'o rey vinu,
ni ja vi koko'o tee ka tatnuni texeen.
⁵Chi kana saa nuu ka ji'i de, te vi ndunaa ini de
naxa tatnuni ley ñuu de,
te vi sa'a kue'e de jin ñayiu ka tna'a tundo'o.

⁶Vi kuña'a texeen na vi ko'o ñayiu ja yatni ja vi kuu,
vi vinu na vi ko'o ñayiu ka kusuchi ini.
⁷Na vi ko'i, te na vi ndunaa ini ja ka kunda'ui,
te ma vi kona'a kai ja ka tna'i tundo'o.

⁸Ka'an jaa, ja ja'a ñayiu ña kuu vi ka'an ja ja'a mai,
te ka'an ni'nu ja ja'a ñayiu tu na in chituu ña.
⁹Te ka'an jaa, vi sa'a ndaa ja ja'a ñayiu yun,
vi ka'an ni'nu ja ja'a ñayiu ka kuu nda'u vi ñayiu
tu nagua ka neva'a.

Tno'o yiñu'u nuu in ñasi'i gua'a ndeva'a

¹⁰¿Na in ni ni'i in ñasi'i gua'a ndeva'a?
Te ya'u ndeva'a ndee ña saa yuu vii ndeva'a.
¹¹Te yii ña, chi kukanu ini ña de jin ña,
te tu nagua ja'ni ña jin de, chi ndi'i ni ni'i ña.
¹²Te jiña'a ña java'a nuu de, masu jakue'e,
ndi'i ni kiuu ja tekú ña.
¹³Te kee ña kua'an ña nduku ña ixi ndikachi vi yua'a
ja kee yuku nani lino,
te sii ini ndeva'a satniuu ña jin nda'a ña.
¹⁴Kuu ña na kuinio in barco ja jika xiko,
chi ndee ñuu jika vaji jin ja kokaa.
¹⁵Te ne'e ndeva'a ndakoo ña,
te jiña'a ña ja ka jaa ñayiu ve'e ña,
vi jiña'a ña na tniuu vi sa'a in in suchi si'i ka jinokuechi nuu ña.
¹⁶Ndachikua'a guagua'a ña nasaa ndee in ñunde'i,
te ndakuaan ña,
te jin xu'un ja ni'i ña, te ndaxtee ña tnu uva.

- ¹⁷Ndaku'ni tnutnuu ña chii ña,
 te vi ni ini ni anu ña satniuu ña.
¹⁸Jini ña ja ni'i gua'a ña xu'un jin tniuu sa'a ña,
 te ni tu nda'va ña lámpara ña jakuaa ja satniuu ña.
¹⁹Jin in nda'a ña skuiko ña tnu kate,
 te jin inka nda'a ña kagua ña yua'a.
²⁰Jiña'a ña nagua ka jiniu'u ñayiu ka kunda'u,
 vi chituu ña ñayiu tu nagua ka neva'a.
²¹Tu yu'u ña jin ñayiu ve'e ña nuu kuun ti'iñu,
 chi ndi'i ñayiu ve'e ña ka yoso tna'a sa'un ka ni'nu.
²²Chi maa ña kiku sa'un kaa nuu jito kixin ña,
 vi ni'nu ña sa'un vii ndeva'a ja kuu lino,
 vi sa'un kua'a nditnuu ja luu ndeva'a kaa.
²³Ndi'i ñayiu ka nee yiñu'u nuu yii ña,
 te oo de ne'u tee ka kuu nija'nu nuu ñuu.
²⁴Kiku ña sa'un vii ndeva'a ja kuu lino,
 vi sa'a ña sinchu,
 te xiko ña nuu ñayiu ka jaan vi ka ndaxiko sa'un.
²⁵Nukuntuu maa ña jin tniuu ndaa ja sa'a ña vi jandakui ña,
 te tu ndi'ni ña nagua kokuu kiuu vaji.
²⁶Ka'an ña tno'o ndichi,
 te ka'an luu ña jin ñayiu nuu kaxtno'o ña nui.
²⁷Ndia'a guagua'a ña naxa ka sa'a ñayiu ve'e ña,
 te satniuu ña, masu ku'ndu kuu ña.
²⁸Ka ndakoo se'e ña, te ka jiña'i: “Na ta'u na ndetu ni, vi nana”;
 te suni yii ña, chi ka'an yiñu'u de jin ña, te jiña'a de:
²⁹“Ka oo kuakua'a ñasi'i ja ni ka sa'a gua'a ña,
 su gua'a ndeva'a ka ni sa'a maa ron saa ndi'i ña'a yun”.
 Jiña'a de.

³⁰Xnda'u ndeva'a ña jagua'a ka na'a ñasi'i, vi tu
 jiniu'u ja luu ka ndaa ña,
 su ñasi'i ja yu'u ni'nu Jito'o, chi gua'a kuu ja koo jayiyiñu'u nuu ña.
³¹Te vi sa'a ka'nu ni ña nuu ñayiu ñuu ni,
 te jin ndi'i tniuu ni sa'a ña, vi konee yiñu'u ni nuu ña.